

Styret i DNB Bank ASA

VÅR REFERANSE	DERES REFERANSE	UNNTATT OFFENTLIGHET OG INTERNET SKJERMET	DATO
19/12659		Offl. § 13 1. ledd, jf. fvL. § 13 1. ledd nr. 1-2 Gjelder kun merkede avsnitt	04.12.2020

Tilsynsrapport fra undersøkelser av DNBs etterlevelse av hvitvaskingsloven

Det vises til Finanstilsynets foreløpige rapport av 20. juli 2020 vedrørende undersøkelser av DNB Bank ("banken") sin etterlevelse av hvitvaskingsregelverket hva angår kunder og transaksjoner tilknyttet det islandske fiskerikonsernet Samherji. Det vises videre til bankens tilsvar av 27. august 2020, med vedlegg.

Finanstilsynet merker seg at styret erkjenner at etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket ved etablering og oppfølging av de seks kundeforholdene ikke var tilfredsstillende, og at styret har iverksatt tiltak som skal forebygge liknende forhold i fremtiden.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet.

1 Sakens bakgrunn

Den 12. november 2019 publiserte Wikileaks en rekke dokumenter tilknyttet det islandske fiskerikonsernet Samherji. Dokumentene var fremskaffet av en tidligere ansatt i Samherji, som samme dag sto frem på islandsk tv og anklaget selskapet for å ha betalt bestikkløser til namibiske tjenestemenn for å få tilgang til landets fiskekvoter. Den islandske statskanalen sendte en dokumentar om Samherjis virksomhet i Namibia, hvor det ble fremsatt anklager om hvitvasking, skatteunndragelse og korrupsjon. Av offentlige tjenestemenn som anklages for å være involvert, er Namibias daværende fiskeriminister, justisminister, samt sentrale personer i det statlig eide selskapet som tildeler fiskekvoter. Dokumentaren impliserte at bestikkløser ble betalt via konti i DNB, og at fortjeneste fra de urettmessig ervervede fiskekvotene ble sluset gjennom konti i banken ettersom DNB var bankforbindelse for en stor andel av foretakene i Samherji-sfæren.

[REDACTED] I ettertid har det blitt kjent at korrupsjonsanklager verserte i namibiske medier i juni 2019.

Banken iverksatte i november 2019 interne undersøkelser av bankens håndtering av kundeforholdene, herunder hvordan kundeforholdene er fulgt opp, hvordan eventuelle mistenkelige forhold ble håndtert

og informasjonsflyten innad i banken. Gjennom undersøkelsene skulle det vurderes om håndteringen av kundeforholdene var i henhold til bankens interne regelverk og om det var grunnlag for endringer i disse. Forholdet ble undersøkt av konsernrevisjon i tredjelinje, etter mandat fra styret, og av Corporate Banking i førstelinje. Konsernrevisjon undersøkte ikke transaksjoner tilknyttet kunder i Samherji-sfæren.

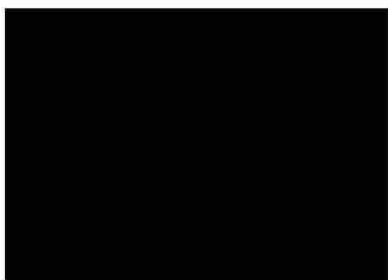
Konsernrevisjonens undersøkelser avdekket mangelfull etterlevelse av bankens interne regelverk og et behov for strukturelle endringer for å bedre dette. Undersøkelsene konkluderte blant annet med at:

- bransjerisiko ikke i tilstrekkelig grad ble reflektert ved bankens håndtering, og at det var behov for enkelte strukturelle forbedringer i bankens tiltak for å etterleve hvitvaskingsregelverket.
- banken samlet sett hadde tilstrekkelig informasjon til å oppdage at kundeforhold ikke skulle vært etablert eller eventuelt opprettholdt.
- banken, ved etablering av kundeforhold, kun i begrenset omfang sørget for å dokumentere grunnleggende informasjon om kunden, forretningsvirksomheten, reelle rettighetshavere og fullmaktsforhold, samt bekreftet legitimasjon til kundens signaturberettigede.
- banken, ved etablering av kundeforhold, hadde mangelfull dokumentasjon av risikovurderinger, midlenes opprinnelse og informasjon om konsernstruktur og eierforhold.
- det ikke foreligger dokumentasjon på at det er gjennomført løpende oppfølging mellom 2008-2015, og at oppryddingsprosjekter i 2015 og 2017 også var svært mangelfulle.
- en rekke hendelser, herunder funn fra oppryddingsprosjektene, funn fra compliance-kontroller i banken, [REDACTED], [REDACTED] ikke ble fulgt opp med nærmere undersøkelser.
- det var mangler i informasjonsflyten mellom bankens sentrale antihvitvaskingsenheter og kundesiden i banken.

Finanstilsynet har siden 13. november 2019 fulgt opp saken, gjennom en rekke møter og flere runder med informasjonsinnhenting. Finanstilsynets undersøkelser tar, i motsetning til konsernrevisjonens mandat om etterlevelse av internt regelverk, utgangspunkt i etterlevelsen av hvitvaskingsloven med tilhørende regelverk. Store deler av tidsforløpet faller inn under hvitvaskingsloven av 2009. I tillegg til loven og forskriften, er Finanstilsynets rundskriv 2009/8 og 2016/24 sentrale for hvordan pliktene var å forstå. Når det senere i denne rapporten henvises til hvitvaskingsloven, vises det til forpliktelsene etter 2009-loven og tilhørende forskrift¹. Dagens lovverk viderefører en rekke av forpliktelsene etter 2009-loven, selv om terminologien og innholdet har endret seg noe. Finanstilsynet vurderer deler av saken å utgjøre brudd på dagens lovverk.

Selskapene og personene tilknyttet Samherji-saken, direkte og indirekte, er omfattende. Med utgangspunkt i en risikobasert tilnærming, har Finanstilsynet konsentrert sine undersøkelser om seks foretak i Samherji-sfæren som har vært kunder i DNB, samt deres ca. [REDACTED] transaksjoner som ble gjennomført som DNB-kunder. [REDACTED]

¹ Forskrift av 13. mars 2009 nr. 302 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

I forbindelse med undersøkelsen er banken bedt om å oversende en omfattende mengde informasjon. Form og struktur på sentrale deler av dokumentasjonen som er oversendt, har ikke vært i samsvar med Finanstilsynets anmodning og har gjort det krevende å få tilstrekkelig oversikt over sakskomplekset. Finanstilsynet antar manglende struktur og ufullstendig dokumentasjon gjenspeiler at banken har mangelfull dokumentasjon, og at banken ikke har hatt gode systemer for å systematisere dokumentasjonen som faktisk foreligger. Dette gjenspeiler at banken generelt har hatt manglende styring og kontroll med anti-hvitvaskingsarbeidet.

Bankens tilsvaer ble gitt 27. august 2020 og inneholdt ogsa ettersendelse av dokumentasjon som viste utforte kundetiltak. Bankens tilsvaer refereres pa de relevante enkeltpunktene i rapporten.

2 Oppsummering og konklusjon

Finanstilsynets undersokelse viser at DNB har hatt gjennomgaende og omfattende mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket over mange ar. Manglene er gjennomgaende, fra innhenting av grunnleggende informasjon, forståelse av hvem kunden er, oppfølging av det løpende kundeforholdet, håndtering av transaksjonsalarmer, til undersokelse og rapportering av disse. Undersokelsene viser ogsa grunnleggende mangler i risikoforstaaelsen og evnen til å se ulike kunder i samme konsern i sammenheng. Manglende risikoforstaaelse kombinert med mangelfull informasjonsinnhenting innebærer at et avgjørende grunnlag for å etterleve forpliktelsene i hvitvaskingsregelverket ikke har vært til stede.

Undersokelsen har avdekket grove og vedvarende mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsloven av 2009. Dette gjelder:

- § 5 om risikobasert kundekontroll og løpende oppfølging
- § 6 om plikt til å foreta kundekontroll
- § 7 om gjennomføring av kundekontroll
- § 8 om registrering av opplysninger
- § 14 om løpende oppfølging, herunder brudd på
 - Rutinemessig oppfølging i henhold til risiko
 - Hendelsesbasert oppfølging
 - Oppfølging av alarmer i transaksjonsovervåkingen
- § 15 om forsterkede kundekontrolltiltak
- § 17 om undersøkelsesplikt
- § 18 om rapporteringsplikt
- § 22 om oppbevaring av opplysninger og dokumenter

Undersøkelsen har også avdekket at banken har brutt avsløringsforbudet i hvitvaskingsloven § 21. Det fremstår klart at DNB ikke har hatt tilstrekkelig risikoforståelse ved etablering av kundeforhold og etterfølgende oppfølging av disse. Dette gjelder både ved risikoklassifiseringen av kunden og når det gjelder å oppdage og vurdere avvik i kundens opptreden fra kundeinformasjon. Undersøkelsene viser at det ikke ble foretatt vurdering av hverken bransjerisiko eller geografisk risiko for kunder som hadde åpenbare iboende risikofaktorer. Når en kunde gjennomførte transaksjoner i strid med kundeinformasjonen, ble heller ikke dette fanget opp og vurdert, med mindre overføringene var til eller fra et fåtall høyrisikoland eller listeførte land.

Når risikoforståelsen mangler, vil heller ikke kundene håndteres risikobasert. Dette er også kommentert av Konsernrevisjonen, som i sine undersøkelser fant at banken *"ikke stiller eller har stilt konkrete begrensninger med hensyn til hvilke utenlandske selskaper (ut fra geografi, bransje, tilknytning til Norge mv.) som kan eller kunne etablere kundeforhold med STI"*.

Flere av de aktuelle foretakene var kunder i DNB over mange år. Bankens ble gjentatte ganger oppmerksom på den manglende etterlevelsen av hvitvaskingsloven uten at det ble iverksatt korrigerende tiltak. Det ble imidlertid igangsatt prosjekter som hadde til hensikt å rette manglene, men som i realiteten førte til masselukkinger av alarmer i transaksjonsovervåkingen og uriktige oppdateringer og vurderinger av eksisterende kundeforhold. Dette skapte nye følgefeil, hvor de ansatte angivelig kunne benytte nye og oppdaterte vurderinger av kundene i sin oppfølging, som i ettertid viser seg å være svært mangelfulle.

Hovedandelen av undersøkelsen gjelder forhold før ny hvitvaskingslov trådte i kraft 15. oktober 2018. Det er imidlertid flere forhold som strekker seg utover ikrafttredelse av ny lov. Finanstilsynet kan ikke se at det er gjennomført tilstrekkelig løpende oppfølging i de aktuelle kundeforholdene etter 15. oktober 2018, trolig grunnet uriktig risikokategorisering i 2017. [REDACTED]

Dokumentasjonen fra avviklingsprosessene av de aktuelle kundene viser at banken også i nyere tid ikke har hatt tilstrekkelig etterlevelse av regelverket. Der Finanstilsynet har identifisert overtredelser av 2018-loven, bemerkes det enkeltvis.

Bankens manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket er påpekt av Finanstilsynet gjentatte ganger etter stedlige tilsyn, uten at det er gjennomført tilstrekkelige avhjelpende tiltak. Det vises til omtale i punkt 3. Funnene som omtales i denne rapporten, forsterker inntrykket av alvorlige svakheter i bankens anti-hvitvaskingsarbeid over mange år.

Finanstilsynets gjennomgang viser at oppmerksomhet om risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering ikke har vært en del av kulturen i førstelinjen, og ikke en integrert del av kundehåndteringen. Undersøkelsen viser at det har vært store mangler i bankens oppfølging, koordinering og internkontroll over mange år. Manglene er gjennomgripende i hele organisasjonen og har etter Finanstilsynets vurdering sammenheng med styrets og ledelsens manglende prioritering av anti-hvitvaskingsområdet.

Finanstilsynet mener det er klare holdepunkter for at Samherji-saken ikke er unik, og at det i bankens portefølje kan være flere kunder eller transaksjoner som burde ha vært gjenstand for nærmere undersøkelser og oppfølging i tråd med kravene i hvitvaskingsloven.

3 Tidligere tilsyn med bankens etterlevelse av hvitvaskingsregelverket

Finanstilsynet har flere ganger gjennomført generelle tilsyn i DNB hvor etterlevelse av hvitvaskingsloven har vært blant temaene. I tillegg er spesialtilsyn med etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket gjennomført i 2010, 2016, 2018 og 2020. Gjennom foreløpige og endelige merknader har Finanstilsynet tydeliggjort bankens manglende etterlevelse på en rekke punkter.

Spesialtilsynet i **2010** var avgrenset til Divisjon Shipping, Offshore & Logistics, samt Private Banking. Førstnevnte inngår nå som en del av Corporate Banking. Finanstilsynet påpekte blant annet at banken ikke hadde utført forsterkede kundekontroller og stilte spørsmål ved at det ikke var avdekket og rapportert noen mistenkelige transaksjoner i disse enhetene i banken. Det ble også påpekt mangler i retningslinjene om forsterkede kontroller, blant annet om gjennomføring av forsterkede kontroller og løpende oppfølging. Stikkprøvene viste også mangler i identitetskontroller. Banken bekreftet at påpekningen hadde resultert i innskjerpede tiltak.

I **2016** var formålet med tilsynet å vurdere bankens helhetlige styring av og kontroll med risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering. Finanstilsynet fant at det var mangler i rapporteringen til styret og ledelsen og mangler i samordningen av prioriteringen og kompetansedelingen mellom forretningsområdene og enheten IT og Operations. Finanstilsynet undersøkte etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket i Private Banking spesielt. I tillegg til mangler i internkontrollen, fant Finanstilsynet mangler i gjennomføringen av kundekontrollene, herunder mangler i innhenting av informasjon om kundeforholdets formål og art, kontroll av disponenter og dokumentasjon av kundekontroller. Finanstilsynet understreket betydningen av tilstrekkelige kundekontroller og spesielt kontroll av selskaper med komplekse eierstrukturer som er etablert i såkalte skatteparadis. Finanstilsynet merket seg at styret i sitt svar viste til at det var iverksatt tiltak for å bedre kundekontrollen i Private Banking.

Finanstilsynet pekte i rapporten fra tilsynet på at bankens system for elektronisk kunde- og transaksjonsovervåking hadde vesentlige mangler og at utviklingsarbeidet ikke hadde fått tilstrekkelig prioritet. Det ble vist til manglende retningslinjer for oppfølging og evaluering av nye og endrede scenarioer, samt manglende retningslinjer for håndtering av transaksjonsovervåking i avvikssituasjoner. Finanstilsynet vurderte at banken heller ikke kunne legge fram tilfredsstillende dokumentasjon av retningslinjer for oppfølging av frysforpliktelsene.

Finanstilsynet rettet i tilsynsrapporten kritikk til styret og ledelsen for ikke å ha sørget for at banken har en adekvat oppfølging av resultatene av de elektroniske kontrollene. Styret bekreftet at banken, som del av sin handlingsplan og prosjektarbeid, var i ferd med å legge grunnlaget for å gjøre en helhetlig evaluering av scenarioene, og at funksjonalitet for ytterligere evaluering av alarmenes treffsikkerhet skulle være gjennomført i løpet av første kvartal 2017.

Tilsynsrapporten inneholdt også kritikk av bankens håndtering av korrespondentforbindelser, herunder risikovurderinger ved inngåelse av nye korrespondentforhold og manglende gjennomføring av forsterkede kundekontroller overfor banker i land med høy risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Finanstilsynet ga i foreløpige merknader oppsummeringsvis uttrykk for at banken på vesentlige områder ikke oppfylte hvitvaskingslovens krav. I styrets svar på foreløpig rapport vises det til at det er god fremdrift i prosjektene for å sikre etterlevelse. Finanstilsynet la i endelig rapport i juni 2017 til grunn, i tråd med informasjonen fra styret, at banken ville komme i mål med nødvendige utbedringer innen utgangen av året. I ettertid har det vist seg at etterlevelseshesprosjektene var svært mangelfulle.

Formålet med tilsynet i **2018** var å se på overordnet styring og kontroll generelt, samt etterlevelsen i divisjon Storkunder og Internasjonal (STI) og Private Banking spesielt. I rapporten etter tilsynet bemerket Finanstilsynet at det hadde tatt unødvendig lang tid før banken satte i gang nødvendige tiltak for å følge opp merknadene fra forrige tilsyn. Finanstilsynet kritiserte bankens styre og ledelse, og viste til at de har fått en rekke tydelige oppfordringer til å forbedre bankens etterlevelse, uten at dette var gjort. Finanstilsynet viste blant annet til at det elektroniske overvåkingssystemet fortsatt ikke var tilstrekkelig utbedret til å oppfylle lovens krav, både når det gjaldt tekniske svakheter og behandling av alarmer i systemet. Finanstilsynet fant videre at det fortsatt var gjennomgående store mangler i etterlevelsen i Private Banking. For STI, divisjon Hav, stilte Finanstilsynet spørsmål om banken lykkes med å identifisere, undersøke og rapportere mulig hvitvasking, og om oppfølgingen av kunder med aktivitet i sanksjons- eller korrupsjonsutsatte områder eller land med svakt anti-hvitvaskingsregime var tilstrekkelig. Det ble påpekt behov for å forbedre risikovurderingene. Finanstilsynet påpekte også at det ikke nødvendigvis er tilstrekkelig å risikoklassifisere alle kunder i en gruppe under ett, ettersom vurderingen skal skje med basis i kundens virksomhet, herunder bruk av produkter og tjenester samt transaksjonsmønstre.

Det ble avholdt oppfølgingstilsyn i februar 2020, og det henvises til separat foreløpig tilsynsrapport fra dette tilsynet.

Tilsynene har avdekket at DNB over tid har hatt store svakheter i etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket, i stor grad innenfor de samme områdene.

4 Krav til risikobaserte kundetiltak og kundekontroll ved kundeetablering

4.1 Rettslig utgangspunkt

Risikobasert kundekontroll og løpende oppfølging

Hvitvaskingsloven av 2009 § 5 pålegger rapporteringspliktige å foreta risikobasert kundekontroll og løpende oppfølging. Dette innebærer at omfanget og intensiteten av kundekontrolltiltakene som iverksettes for foretakets kunder, til enhver tid skal baseres på en konkret vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, samt være tilpasset de aktuelle risikoene identifisert. Videre fremgår det av § 5 første ledd annet punktum, at de risikobaserte og skjønnsmessige vurderingene skal gjennomføres *"ut fra type kunde, kundeforhold, produkt eller transaksjon"*. Hensikten med

bestemmelsen er blant annet å sørge for at den rapporteringspliktige følger opp kundene med høyere risiko, samt innretter nødvendige kontrolltiltak mot disse for å håndtere risikoen som er identifisert.

Plikt til å foreta kundekontroll

Lovens § 6 pålegger de rapporteringspliktige å foreta kundekontroll ved etablering av kundeforhold. Videre presiserer hvitvaskingsforskriften § 2 at et kundeforhold anses etablert når kunden kan benytte den rapporteringspliktiges tjenester. Kundekontroll skal gjennomføres før kundeforhold etableres, jf. lovens § 9.

Gjennomføring av kundekontroll

Lovens § 7 stiller krav til gjennomføring av fire konkrete kundekontrolltiltak:

Kundekontroll som nevnt i § 6 skal omfatte

- 1. registrering av opplysninger som nevnt i § 8,*
- 2. bekreftelse av kundens identitet på grunnlag av gyldig legitimasjon,*
- 3. bekreftelse av identiteten til reelle rettighetshavere på grunnlag av egnede tiltak, og*
- 4. innhenting av opplysninger om kundeforholdets formål og tilsiktede art.*

Videre oppgir § 7 ytterligere regler for legitimering, herunder for personer som handler på vegne av kunden, er gitt disposisjonsrett over en konto eller et depot, eller er gitt rett til å gjennomføre transaksjonen. § 7 inneholder objektive kriterier som skal gjennomføres for alle kunder uavhengig av risiko, med mindre lovens § 13 om forenklede kundetiltak kan anvendes.

Registrering av opplysninger

§ 8 fastsetter plikten til å entydig identifisere kunden ved registrering av opplysninger. Følgende opplysninger er spesifisert som påkrevd, jf. § 8 første ledd:

- 1. fullt navn eller foretaksnavn,*
- 2. fødselsnummer, organisasjonsnummer, D-nummer eller, dersom kunden ikke har slikt nummer, annen entydig identitetskode,*
- 3. fast adresse, og*
- 4. referanse til legitimasjon som er brukt for å bekrefte kundens identitet.*

I tillegg fremgår det av § 8 femte ledd at det også skal registreres opplysninger som entydig identifiserer reelle rettighetshavere.

Følger av at kundekontroll ikke kan gjennomføres

Dersom kundekontroll, herunder forsterket kundekontroll, ikke kan gjennomføres, skal den rapporteringspliktige ikke etablere kundeforholdet eller utføre transaksjonen. Videre skal etablerte kundeforhold avvikles dersom fortsettelse av kundeforholdet medfører risiko for transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller forhold knyttet til terrorvirksomhet, jf. § 10.

Forsterkede kontrolltiltak

Lovens § 15 pålegger rapporteringspliktige, etter en konkret risikobasert vurdering, å gjennomføre forsterkede kontrolltiltak dersom det foreligger situasjoner som etter sin art innebærer høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering. Med forsterkede kontrolltiltak menes andre og skjerpede

kontrolltiltak utover det som følger av hvitvaskingslovens §§ 5 til 14, blant annet for å sikre nødvendig kjennskap til det enkelte kundeforhold. Plikten til å gjennomføre forsterkede kontrolltiltak gjelder både ved etablering og i den løpende oppfølgingen.

Lovens § 15, samt forskriftens §§ 11 og 12, oppgir enkelte forhold som kan utløse kravet til gjennomføring av forsterkede kontrolltiltak. Oppramsingen i lov og forskrift er imidlertid ikke uttømmende med hensyn til å angi og regulere høyrisikosituasjoner, og kravet om forsterkede kontrolltiltak omfatter således ethvert kundeforhold, transaksjon eller situasjon som etter sin art innebærer høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering. Dette forutsetter at den rapporteringspliktige har vurdert hvilke kundeforhold og transaksjoner som kan innebære høy risiko, og iverksatt nødvendige kundekontrolltiltak basert på den konkrete vurderingen i hvert enkelt tilfelle. Det skal til enhver tid kunne påvises at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risiko identifisert, jf. § 5 annet ledd. Hvilke kundetiltak som vil være tilstrekkelige og etter hvilken hyppighet, må vurderes ut fra den konkrete risiko, og kundekontrolltiltakene vil derfor kunne variere fra foretak til foretak.

4.2 Faktiske forhold og Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet har gjennomgått dokumentasjon fra etablering av kundeforhold for de seks selskapene nevnt i kapittel 1, og vurdert hvorvidt hvitvaskingslovens krav til risikobasert kundekontroll er overholdt. Kundeforholdet til [REDACTED] ble etablert før 2009-lovens ikrafttredelse og er derfor ikke en del av Finanstilsynets vurdering av kontrollen ved etablering av kundeforholdet.

Dokumentasjonen som er gjennomgått, består av kopier av dokumentene som ble innhentet eller utarbeidet ved etablering av kundeforholdene, herunder kundeprofilskjema, firmaattest og annen relevant informasjon. Disse danner grunnlaget for Finanstilsynets vurderinger, som ble oppsummert i en foreløpig rapport, hvorpå bankens styre ga sitt tilsvaret. Styret skriver i tilsvaret at "opplysninger om, og dokumentasjon av, gjennomførte kundetiltak som tidligere er overlevert Finanstilsynet, har dessverre ikke vært fullstendige. Det har medvirket til at det enkelte steder i den foreløpige rapporten punkt 4 og 5 er lagt til grunn et unøyaktig eller ufullstendig faktum." Banken oversendte noe ytterligere dokumentasjon, som firmaattest og legitimasjonskopier. Banken har derimot ikke gitt informasjon om hvor de ettersendte dokumentene har vært lagret, eller hvorfor de ikke var kjent for banken på tidligere tidspunkt.

Finanstilsynet påpekte følgende mangler i foreløpig rapport:

- Ved kundeetablering av [REDACTED] i 2010 ble det ikke gjennomført noen kundekontroller. Hverken kundeprofilskjema, firmaattest, legitimasjon eller annen dokumentasjon ble innhentet. Banken skriver i tilsvaret at det "ble gjennomført enkelte kundekontroller ved kundeetableringen" og viser til at de i 2011 mottok et "endorsement certificate" som bekreftet at vedtektene for selskapet var registrert på [REDACTED]. Dokumentet ble ifølge styret lagret i bankens arkiv i februar 2011.
- Ved kundeetablering av [REDACTED] i 2012, ble det innhentet kundeprofilskjema, men ikke firmaattest eller legitimasjonsdokumenter. For [REDACTED]

ble det innhentet firmaattest først året etter at kundeengasjementet ble opprettet. Banken skriver i tilsvaret at det også ble "innhentet firmaattest for [redacted] ved kundeetableringen i 2012, [redacted]. Ved etableringen av kundeforholdet til selskapet ble det også innhentet opplysninger om styret og eierforhold, samt et stiftelsesdokument for selskapet". Banken har ettersendt den nevnte dokumentasjonen, men det fremkommer ikke hvor disse har vært lagret eller hvorfor kundetiltakene ikke var en del av kundetiltaks-tidslinjen utarbeidet av banken.

- Ved kundeetablering av [redacted] i 2013 innhentet banken kundeprofilskjema, en registreringsbekreftelse fra [redacted] foretaksregisteret fra 2008 og utskrift fra selskapsregisteret Orbis. Banken benyttet kundeprofilskjemaer for innhenting av informasjon fra kunden. For juridiske kunder skal det etter hvitvaskingsloven innhentes firmaattest, eller tilsvarende dokument fra utenlandsk register. Gjennomgangen viser at det ble fylt ut kundeprofilskjema for tre av de fire selskapene undersøkelsen omfatter. For [redacted] ble det innhentet firmaattest, men først året etter kundeetablering. For de kundene der det foreligger kundeprofilskjema, inneholder disse navn og adresse for morselskapet, aksjonærer og personer som handler på vegne av selskapet.

Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at det ikke foreligger dokumentasjon som tilsier at det ble innhentet informasjon fra andre kilder enn kunden, eller at eksterne kilder ble benyttet til å verifisere opplysninger fra kundene. I tilsvaret peker banken på at det ved etableringen av kundeforholdet til [redacted], ble innhentet informasjon fra Orbis om morselskapet for å kunne verifisere reelle rettighetshavere. Finanstilsynet finner det imidlertid ikke godtgjort at banken benyttet seg av informasjonen i Orbis rapporten. Dette fordi bare en av tre av [redacted] reelle rettighetshavere ble registrert av banken i perioden 2013-2017. Til tross for at navnet til de tre reelle rettighetshaverne fremkom på fire av seks sider i Orbis rapporten, ble ikke disse registrert før ved risikoklassifisering i 2017.

Det ble heller ikke innhentet skriftlig dokumentasjon, som stiftelsesdokument eller fullmakt, som versifiserer at de personene som ble oppgitt å handle på vegne av kunden, faktisk var berettiget til å representere selskapet. Gyldig legitimasjon av disse personene foreligger heller ikke.

De standardiserte kundeprofilskjemaene ble også benyttet til å innhente informasjon om formål og transaksjoner som forventes å inngå i kundeforholdet. De tre selskapene som fylte ut kundeprofilskjema ved etablering, oppga at formålet med å opprette kundeforhold i DNB var brukskonto/bedriftskonto, mens to av kundene også forventet å benytte seg av vekslings tjenester. De tre foretakene unnlot imidlertid å fylle ut informasjon om forventet transaksjonsvolum til og fra utlandet, eller forventet omsetning, uten at dette synes korrigeret av banken. Som senere omtalt, synes heller ikke disse opplysningene å ha blitt benyttet i den løpende oppfølgingen gjennom transaksjonsovervåkingen. Finanstilsynets rundskriv 2009/8 punkt 2.8 klagde kravet til kundekontroll i kundeforhold med antatt høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering. Det fremgår av rundskrivet at det etter en konkret risikobasert vurdering kan være påkrevd å be kunden fremskaffe utdypende opplysninger om næringsvirksomhetens art, omfang og eierforhold. Etter

Finanstilsynets vurdering har banken satt seg i en posisjon hvor den ikke kunne oppfylle disse kravene ettersom den ikke identifiserte hvilke kunder som kunne innebære høyere risiko.

Banken pliktet etter dagjeldende regelverk å iverksette forsterkede kundekontrolltiltak i situasjoner som innebærer høy risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, jf. § 15. Hensikten med bestemmelsen var å sørge for at den rapporteringspliktige fulgte opp kunder med høyere risiko og innrettet kontrolltiltak mot disse. Kunder med høyere risiko skal blant annet være gjenstand for hyppigere kundekontroll, og det bør settes opp egne regler i transaksjonsovervåkningssystemet for de forskjellige risikoklassene. På bakgrunn av kundenes iboende bransjerisiko, geografisk risiko, og informasjonen som ble innhentet ved etablering, mener Finanstilsynet at banken skulle vurdert behovet for å utføre forsterkede kundekontrolltiltak for selskapene. Finanstilsynet understreker at kundekontroll skal gjennomføres før kundeforhold etableres og viser til plikten til å ikke etablere et kundeforhold eller utføre en transaksjon dersom kundekontrolltiltak ikke lar seg gjennomføre, jf. § 10. De seks selskapene kunne i flere år benytte seg av bankens tjenester til tross for at informasjonen påkrevd i henhold til hvitvaskingsregelverket ikke var innhentet og registrert. Å innhente korrekte og tilstrekkelige opplysninger om kunden ved etablering, herunder informasjon om formål og tilsiktet art, er av grunnleggende betydning for den videre etterlevelse av hvitvaskingsloven.

Dokumentasjonen avdekker grunnleggende og gjennomgripende mangler i kundekontrollen som ble utført ved etablering av de fire selskapene. Bankens praksis for innhenting av informasjon og dokumentasjon ved kundeetablering innebar at banken ikke etterlevde kravene i daværende hvitvaskingslov i den aktuelle perioden.

Gjennomgang av dokumentasjonen viste videre at det ikke foreligger noen form for risikoklassifisering av kundene ved etablering av kundeforholdene. Som en følge er heller ikke omfanget og intensiteten av kundekontrollen som ble utført ved kundeetablering, tilpasset kundens risiko. Manglende risikovurdering gjør det ikke mulig for banken å utføre tilstrekkelig og risikobasert løpende kundekontroll. Finanstilsynet legger også til grunn bankens interne undersøkelser som konkluderer at heller ingen av de andre ■■■ selskapene i Samherji-sfæren ble risikoklassifisert ved etablering.

Finanstilsynet konkluderer at DNB har brutt det generelle kravet i lovens § 5 om å gjennomføre kravene i hvitvaskingsregelverket basert på risiko. Lovbruddet er gjennomgående og vedvarende da det omfatter manglende risikovurdering av kundeforhold fram til 2018. Finanstilsynet vurderer videre at banken ikke har utført kundekontroll i tråd med lovens §§ 6 til 10, da undersøkelser viser at det ble utført svært mangelfull kundekontroll.

Finanstilsynet finner det kritikkverdig at banken ikke synes å ha fulgt opp tilsynsmerknader tilknyttet kundekontroller og håndtering av høyrisikokunder, som har vært påpekt siden 2010.

5 Etterlevelse av krav til løpende oppfølging

5.1 Rettslig utgangspunkt

Hvitvaskingsloven av 2009 introduserte krav til risikobasert løpende oppfølging av kunder. Loven påla rapporteringspliktige å foreta kundekontroll av sine eksisterende kunder når det følger av hvitvaskingsloven § 6 og løpende oppfølging etter § 14 på grunnlag av en risikovurdering.

Lovens § 14 pålegger de rapporteringspliktige å løpende følge opp eksisterende kundeforhold, herunder påse at transaksjoner som utføres i kundeforholdet, er i samsvar med den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden og dens virksomhet. Omfanget og intensiteten av nødvendige tiltak i den løpende oppfølgingen skal videre bero på en konkret og risikobasert vurdering, og det kunne derfor være store individuelle forskjeller i oppfølgingen av kundeforholdene med bakgrunn i identifisert risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Den rapporteringspliktiges generelle kunnskap om kunden vil være avgjørende for en slik oppfølging. Særlig vil § 7 første ledd nr. 4 om innhenting kundeforholdets formål og tilsiktede art utgjøre et viktig utgangspunkt for å avgjøre om transaksjoner er i samsvar med den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden og kundens virksomhets- og risikoprofil. Informasjon skal derfor løpende holdes oppdatert, jf. § 14. Det vises videre til kravet i § 6 om at kundekontroll i alle tilfeller skal gjennomføres dersom det er tvil om de tidligere innhentede opplysningene er korrekte eller tilstrekkelige.

Dersom den løpende oppfølgingen av kunden identifiserer avvik fra kundens normale og påregnelige transaksjonsmønster, skal det ut fra en konkret og risikobasert vurdering igangsettes nærmere undersøkelser. Slike avvik kan etter en konkret vurdering utløse undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingslovens kapittel 3. Det vises også til bestemmelsen om avvikling av kundeforhold jf. § 10.

Elektroniske overvåkingssystemer

Hvitvaskingsloven § 24, jf. forskriften § 18 fastsetter at finansinstitusjoner skal etablere elektroniske overvåkingssystemer. Systemet skal fungere som et hjelpemiddel for de rapporteringspliktige og ha til formål å identifisere transaksjoner som kan ha tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Transaksjonene som slike systemer identifiserer, skal kontrolleres og følges opp manuelt, før de eventuelt rapporteres til Økokrim. Uavhengig av slike systemer har rapporteringspliktige en selvstendig plikt til å undersøke mistenkelige transaksjoner og for øvrig opptre i samsvar med hvitvaskingsregelverket.

5.2 Rutinemessig løpende oppfølging: Faktiske forhold og Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet har innhentet og gjennomgått dokumentasjon for løpende kundekontroller i de seks foretakene som er omfattet av Finanstilsynets undersøkelse.

Banken har ikke fremlagt dokumentasjon på at det er gjennomført løpende oppfølging for de seks foretakene mellom 2009 og 2015. I forbindelse med Finanstilsynets undersøkelse har banken

utarbeidet en tidslinje med samtlige kundekontrolltiltak utført for Samherji-kundene. Banken synes å legge til grunn at et utfylt kundeprofilskjema fra kunden tilsvarer en gjennomført løpende oppfølging. Finanstilsynet konstaterer på bakgrunn av mottatt dokumentasjon at banken mellom 2009 og 2015 ikke har foretatt løpende oppfølging i tråd med regelverket for noen av foretakene i Samherji-sfæren. Finanstilsynet vurderer det utilstrekkelig at banken utelukkende bygger på kundens informasjon uten å verifisere eller gjennomføre egne vurderinger.

Banken gjennomførte derimot to oppdateringsprosjekter med formål å gjennomføre kundekontroll og forbedre kvaliteten av kundeinformasjon for kunder etablert før 12. september 2016, "Prosjekt Kundekontroll STI" (2014-2015) og "Prosjekt AML Oppdatering" (2015-2017). Bankens dokumenterte kundetiltak kan tyde på at det før prosjektene og risikoklassifiseringen i 2017 ble innhentet tilsynelatende sporadisk og tilfeldig dokumentasjon gjennom kundelivsløpet. Inntrykket bekreftes av behovet for to ryddeprosjekt. Det fremkommer heller ikke i hvilken anledning informasjon og dokumentasjon ble innhentet fra kundene, eller om informasjonen ble registrert eller brukt. Finanstilsynets forståelse er at dokumentasjon ble innhentet over tid, delvis som del av de ovennevnte ryddeprosjektene, for så å utgjøre grunnlaget for kundekontroll og risikoklassifisering i 2017 som ble dokumentert i form av en "ODD sjekkliste". Banken har senere opplyst til Finanstilsynet at alle de dokumenterte kundetiltakene i perioden 2015-2017 er gjennomført som del av oppdateringsprosjektene. Likevel er det ingen av de seks kundeforholdene, eller kundeforhold i Samherji-sfæren for øvrig, som har vært gjenstand for en dokumentert og helhetlig løpende kundekontroll og risikoscoring før ved slutten av sistnevnte prosjekt i 2017. Finanstilsynets oppfatning er derfor at banken, før sjekklistene ble fylt ut, brukte flere år på å innhente lovpålagt og tilstrekkelig informasjon og dokumentasjon for hvert enkelt kundeforhold. Da vurderingene ble gjennomført i 2017, var derfor deler av dokumentasjonen flere år gammel.

I sistnevnte prosjekt oppdaterte banken kundeinformasjonen for ■ av selskapene tilhørende Samherji-sfæren, hvorav ■ av selskapene ble klassifisert til det som tilsvarer dagens "moderat risiko", og to selskap ble klassifisert som "høyrisiko". I henhold til loven, og bankens rutiner, utløste kundeforhold som ble identifisert med antatt høy risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, krav til forsterket kundekontroll. Slutt- og erfaringsrapporter fra prosjektet konkluderte med at 400 STI kunder krevde ytterligere oppfølging på grunn av høy risiko og andre faktorer som vanskeliggjorde oppdateringen. Fire av disse var Samherji-selskap, deriblant ■. Finanstilsynet har imidlertid ikke mottatt dokumentasjon som viser at disse ble fulgt opp, og mottatt dokumentasjon viser at hverken løpende oppfølging eller forsterket kundekontroll ble utført på disse selskapene etter at listen ble utarbeidet og prosjektet avsluttet. Ifølge informasjon fra banken var det flere hundre kunder som ikke ble gjenstand for den planlagte oppfølgingen, uten at det synes å ha vært en formell beslutning om dette.

Ifølge Konsernrevisjonens rapport gjennomførte Group Compliance i 2016 en uavhengig etterlevelseskontroll i STI for å undersøke om utførelse og etterlevelse av kundekontroll var i henhold til lovkrav og internt regelverk. Det ble rapportert om store avvik på fem av kundene i Samherji-sfæren. Heller ikke disse ble, ifølge Konsernrevisjonen, fulgt opp.

5.2.1

I løpet av kundeforholdet har DNB innhentet dokumentasjon og opplysninger fra kunden ved flere anledninger. Ved kundeetablering i 2013 ble det innhentet informasjon ved bruk av et kundeprofilskjema, en adressebekreftelse fra myndigheter samt en utskrift fra Orbis. I forbindelse med ovennevnte oppdateringsprosjekter ble det også innhentet ytterligere informasjon i perioden 2015-2017.

Informasjon om navn, organisasjonsnummer og adresse ble innhentet gjennom kundeprofilskjema i 2013 og 2015. Banken var pålagt å legitimere kunden ved opprettelse av kundeforholdet. I foreløpig rapport skrev Finanstilsynet at dokumentet banken referer til som firmaattest, etter Finanstilsynets oppfatning er en adressebekreftelse fra 2008, og således ikke oppfyller kravet i forskriftens § 7, om å legitimere juridiske personer med firmaattest som ikke er eldre enn tre måneder. I tilsvaret uttrykker banken at den er uenig i denne oppfatningen. Finanstilsynet anerkjenner at forskriften krevde "(...) attest eller utskrift fra registeret som gir opplysninger om navn, adresse for forretningssted eller hovedkontor og eventuelt utenlandsk organisasjonsnummer." (vår utheving), og finner derfor at dokumentet kan anses tilfredsstillende.

Det fremstår som uklart hvorvidt banken har hatt tilstrekkelig oversikt og kjennskap til foretakets reelle rettighetshavere. ble i kundeprofilskjema fra 2013 oppgitt å være aksjonær med mer enn prosents eierandel, men uten at eksakt eierandel ble oppgitt. ble i samme skjema oppgitt som eneste reelle rettighetshaver med prosents eierandel.

Banken skriver i tilsvaret at informasjon om fra kundeprofilskjemaet stemte overens med innhentede opplysninger fra Orbis. Finanstilsynet stiller spørsmål ved om en slik avstemming av informasjon faktisk fant sted, ettersom det også fremkom i Orbisutskriften at kunden hadde ytterligere to reelle rettighetshavere, som ikke var oppgitt i kundeprofilskjemaet, og som heller ikke ble registrert i bankens systemer før i 2017. I dokumentasjonen Finanstilsynet har mottatt, fremkommer imidlertid også en oversettelse av kundens "Memorandum and Articles of Association". Ifølge dette dokumentet er eneste aksjonær med aksjer. eller dets reelle rettighetshavere nevnes ikke ellers, hverken i dokumentasjonen fra kunden eller i bankens interne dokumenter. Informasjonen om eierskap er ikke kommentert av banken i tilsvaret.

I et annet kundeprofilskjema fra 2015 oppgir kunden at er morselskapet, med prosent eierskap. I samme skjema står med prosent eierandel i morselskapet, og som eier av de resterende aksjene. Dokumentasjon fra Orbis² i 2013 viser at var eid av med prosent hver, og at disse dermed hadde en indirekte eierandel i kunden på prosent. Av bankens dokumentasjon fremgår det at dette først ble registrert i bankens systemer i 2017, til tross for at banken allerede i 2013 hadde innhentet denne informasjonen fra Orbis. Finanstilsynet vurderer dette som manglende etterlevelse av §§ 7 og 8. Finanstilsynet merker seg for øvrig at det siste

² Selskapsdatabase levert av Bureau van Dijk

kundeprofilskjemaet ble innhentet i oktober 2015, mens kunderådgiver først ti måneder senere signerte på at vedkommende har sjekket og verifisert informasjonen i skjemaet.

Som del av den løpende kundekontrollen skal banken påse at transaksjoner er i samsvar med kjennskap til kunden og dens virksomhet. Dette krever at banken kjenner kunden og har tilstrekkelig grunnlag til å vurdere hva som er normalt for den aktuelle kunden. [REDACTED] oppga i 2013 å forvente et høyt antall utenlandstransaksjoner, med månedlig volum på [REDACTED] USD og maksimalt [REDACTED] USD for enkelttransaksjoner. Kunden svarte derimot ikke på spørsmål om forventet totalomsetning og kreditering på konto. Kunden oppga forventede transaksjoner til et navngitt firma i [REDACTED] men unnlot å fylle inn informasjon om forventet transaksjonsvolum. I 2015 oppga [REDACTED] en økning i forventet transaksjonsvolum til og fra utlandet, på [REDACTED] millioner USD, uten å oppgi forventet maksimalbeløp for enkelttransaksjoner. Heller ikke denne gangen oppga kunden informasjon om forventet totalomsetning på konti i DNB. Banken har ikke dokumentert forsøk på å innhente manglende informasjon.

Banken har heller ikke oppfylt kravene om legitimering av signaturberettigede og vedkommendes rett til å representere foretaket. En ny kontaktperson med signaturrett ble lagt til i kundeprofilskjemaet som ble innhentet i 2015, uten at annen dokumentasjon eller bekreftelse ble innhentet. Slik dokumentasjon foreligger heller ikke for bankens foregående kontaktperson. Året etter sendte kontaktpersonen i foretaket en e-post til banken og informerte om at selskapet hadde fått ny adresse. Samtidig ble det gitt beskjed om at to personer med signaturrett skulle slettes og erstattes av to andre. Det er ikke forelagt Finanstilsynet dokumentasjon på at legitimasjon ble innhentet i forbindelse med noen av endringene. Passkopi tilhørende en av de to signaturberettigede ble først innhentet noen år senere.

Kunden ble først risikoklassifisert i 2017, og risikoklassifiseringen besto primært av en sjekkliste og var svært mangelfull. Dette førte til at kunden frem til da ikke var gjenstand for risikobasert kundekontroll. I sjekklisten er selskapet vurdert til høyrisiko 2B. Konsernrevisjonens rapport forklarer risikoklassene slik:

Finanstilsynet forstår det slik at banken opererte med en høyrisikogruppe som ikke var underlagt forsterket kundekontroll.

I sjekklisten svarte bankens ansatte "nei" på spørsmålet om banken har rimelig trygghet for at kunden [REDACTED] og det fremkommer at banken har "svært begrenset relasjon eller lite kjennskap til kunden". Det ble samtidig huket av for at det ikke ble oppdaget spesielle risikomomenter tilknyttet selskapets transaksjoner, på tross av at det i samme skjema er

notert at kunden har transaksjoner til [REDACTED]. Dette ble vurdert å være land med særskilt risiko, men banken skrev at "det kan virke logisk med overføringer til både [REDACTED]

[REDACTED]. Til tross for at banken identifiserer en rekke risikofaktorer tilknyttet kunden, fører ikke dette til noen forsterkede kundekontroller eller andre avhjelpende tiltak.

Ettersom informasjonen fra kunden, interne og eksterne dokumenter ikke samsvarer, er det Finanstilsynets vurdering at banken ikke har hatt tilstrekkelig oversikt over kundens reelle rettighetshavere og eierskapsstruktur, og heller ikke i tilstrekkelig grad har verifisert informasjon om dette. Det fremstår også som at banken har innhentet informasjon uten å gjøre de nødvendige vurderingene av hva informasjonen betyr. Banken innhenter heller ikke manglende lovpålagt informasjon. På tross av at banken i 2017 vurderte kundeforholdet [REDACTED] å utgjøre høy risiko, ble det ikke gjennomført forsterket kundekontroll i henhold til krav i § 15. Objektive risikofaktorer tilsier at foretaket skulle vært vurdert som høyrisiko allerede fra kundeetablering, og at kunden potensielt skulle vært underlagt forsterket kundekontroll i flere år.

Finanstilsynet vurderer at banken ikke har etterlevd kravet til løpende kundekontroll for [REDACTED] gjennom noen del av kundelivsløpet.

Kunden ble avviklet i 2018 som følge av [REDACTED]

5.2.2 [REDACTED]

Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at tilsynet ikke hadde mottatt dokumentasjon som viser at det er utført kundekontrolltiltak eller innhentet informasjon og dokumentasjon fra kunden i perioden mellom etablering av kundeforholdet i 2010 og innhenting av informasjon ved bruk av kundeprofil skjema i oktober 2015. Banken skriver i tilsvaret at det i 2013 ble innhentet en signaturprøve og legitimasjon fra [REDACTED] da han ble lagt til som nettbankbruker. Finanstilsynet bemerker at det vedlagte skjemaet, "signature and evidence of identity", bare er delvist utfylt. Dokumentets del to, "identity check carried out by DNB Bank ASA (this section is filled in by the bank)" er ikke fylt ut, datert eller signert. Passkopien er heller ikke datert og signert, og det er således ikke mulig å etterprøve når denne ble innhentet, eller hvem som kvalitetssikret dokumentet. Finanstilsynet understreker at [REDACTED] heller ikke hadde en rolle i [REDACTED] og at det ikke forelå fullmakt eller annen dokumentasjon som bekreftet at [REDACTED] som var ansatt i kundens kontraktsmotpart, var berettiget tilgang til [REDACTED] nettbank.

I dette skjemaet oppga kunden [REDACTED] som morselskap, med [REDACTED] prosent eierandel. [REDACTED] ble oppført som eneste reelle rettighetshaver, og sammen med selskapets kontaktperson var han også ført opp som signaturberettiget. Når banken senere gjennomførte løpende oppfølging og risikoklassifisering av kunden i 2017, ble både [REDACTED] ført opp som reelle rettighetshavere uten at det fremkommer hvor informasjonen kommer fra eller hvordan det er verifisert. Det fremkommer at [REDACTED] ikke tidligere har vært registrert av banken.

I dokumentasjonen fra 2017 har banken skrevet "ikke under Samherji lenger. 3 privatpersoner på topp i eierstrukturen". Banken synes å ha vært av den oppfatning at kunden var en del av Samherji-konsernet fra kundeetablering frem til 2017, uten at dette fremgår av noen dokumentasjon i tilknytning til kundeforholdet.

Det fremkommer ikke av bankens vurdering hvorfor selskapet, som er registrert på [REDACTED], men har adresse på [REDACTED] ønsker å opprette kundeforhold i en norsk bank. Formålet med kundeforholdet oppgis å være brukskonto og internasjonale transaksjoner, forventet å utgjøre omtrent [REDACTED] USD i måneden. Kunden oppga ikke forventet maksbeløp for enkeltransaksjoner til utlandet og svarte nei på spørsmål om hvorvidt de gjør forretninger i land utenfor EU, EØS mm.³

Banken synes ikke å ha hatt kontroll over kundens rolleinnhavere overfor DNB eller ha gjennomført kundekontroll av disse. Det fremkommer av e-postkorrespondanse med kundens kontaktperson i 2017, at to av [REDACTED] nettbankbrukere ikke var legitimert. Kunden oppga at de to ikke lenger skulle være nettbankbrukere, men det fremkommer ikke om andre brukere ble lagt til, eller hvem som etter endringene hadde nettbanktilgang. Ifølge banken har ingen personer med dokumentert rolle i selskapet noen gang hatt nettbanktilgang. DNB etterspurte i samme e-post dokumentasjon på selskapets CEO, styre, og signaturberettigede, samt informasjon om egenkapital, omsetning og gjeld. Kunden sendte tilsynelatende inn dokumentasjon som bekreftet signaturberettigede i [REDACTED] [REDACTED] hvorpå banken spurte om de samme personene skulle registreres på [REDACTED]. Kunden bekrefter dette, men det ble ikke innhentet dokumentasjon som bekreftet at personene var berettiget til å representere kunden utad.

I e-postkorrespondanse med banken skriver kunden at dokumentasjon som angir styremedlemmer i de to selskapene ligger vedlagt, men Finanstilsynet kan ikke se å ha mottatt dette. Det samme gjelder oversendelsen av oppdatert selskapsstruktur som omtales i e-postene. Finanstilsynet stiller spørsmål ved om banken har hatt tilstrekkelig rutine for lagring av dokumentasjon og om informasjonen i dokumentasjonen ble lagret i bankens systemer.

Det er ikke gjort vurderinger knyttet til kundens geografiske risiko på bakgrunn av tilknytning til høyrisikoland. I kundeprofilskjemaet som ble innhentet i oktober 2015, hadde kunden ikke fylt ut felt om skattetilhørighet. I sjekklisten stilles spørsmålet "kontrollerer at skattemessig hjemmehørende er registrert og dokumentert", hvorpå banken har registrert "[REDACTED] - se mail". I et deklarasjonsskjema fra desember 2015 er derimot selskapet registrert som skattepliktig til [REDACTED]. Banken har ikke vurdert risiko knyttet til at selskapet er registrert, og tidligere skattemessig hjemmehørende, på [REDACTED], som er å betrakte som skatteparadis. Av bankens rutine "konsernretningslinjer for tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger og hvitvasking" fremgår det blant annet at det skal vies "særlig oppmerksomhet til kundeforhold med, og transaksjoner som, involverer personer eller organisasjoner i jurisdiksjoner med mangelfulle anti-hvitvask regimer (f.eks. skatteparadis)."

³ Bankens kundeprofilskjema stiller spørsmålet "Do you do business with any countries outside EU/EEA, USA, Canada, Australia, New Zealand, Singapore or Japan?"

I sjekklisten som ble utfylt ved risikoklassifisering av kunden, har banken svart ja på spørsmål om det forekommer internasjonale transaksjoner og skrevet "Se CP skjema 08.12.15 - ikke overføringer til sanksjonerte land lenger". Det står videre at kunden har bekreftet at selskapet har samme disponenter som morselskapet [REDACTED] og at det er etterspurt legitimasjon for signaturberettiget person. Det er videre huket av for at banken har "svært begrenset relasjon eller lite kjennskap til kunden" med kommentaren "ingen kjennskap". Like nedenfor har banken likevel svart ja på spørsmålet "har vi rimelig trygghet for [REDACTED]". Banken svarte derimot "nei" på samme spørsmål for [REDACTED] samme dag. Dette viser at banken ikke evnet å se foretak med nær tilknytning i sammenheng ved risikoklassifiseringen.

Finanstilsynet vurderer at banken ikke har etterlevd lovens forpliktelser om løpende kundekontroll for [REDACTED].

Kundeforholdet ble avvirket i 2018 som følge av [REDACTED]

5.2.3 [REDACTED]

Kundeforholdet til [REDACTED] ble etablert i 2008, men det første dokumenterte kundekontrolltiltaket er en [REDACTED] firmaattest som ble innhentet i 2013. Etter ytterligere to år innhentet banken mer informasjon, ved bruk av et kundeprofilskjema. I dette oppga kunden at [REDACTED] var kundens morselskap, og at [REDACTED] var reelle rettighetshavere, med henholdsvis [REDACTED] prosent av aksjene. I kundeprofilskjemaet oppga kunden informasjon om omsetning, midlenes opprinnelse og formålet med kundeforholdet. Kunden forventet utenlandstransaksjoner på konto å utgjøre mellom [REDACTED] MNOK i måneden, men forventet ikke transaksjoner til land utenfor EU/EØS m.m. Banken synes ikke å ha vurdert risikoen tilknyttet det høye transaksjonsvolumet eller om dette har en naturlig sammenheng med kundens virksomhet.

I 2017 utførte banken løpende kundekontroll og risikovurdering av [REDACTED]. Banken hentet i forkant inn legitimasjon på tre personer i selskapet. To av disse var oppført med prokura i vedtektene, mens den siste, [REDACTED] hverken fremkommer i kundeprofilskjema, vedtekter eller firmaattest. Det er derfor ikke kjent for Finanstilsynet hvilken rolle han hadde i selskapet. Banken skriver i tilsvaret at [REDACTED] ikke hadde en formell rolle i selskapet, men hadde signert en bekreftelse på skattemessig tilhørighet på vegne av kunden. Det fremkommer ikke hvorfor en person uten kjent rolle i selskapet har signert en slik skatteerklæring. Finanstilsynet skrev i foreløpig tilsynsrapport at to øvrige ansatte med prokura ikke var legitimert. Banken opplyste i tilsvaret at bare den ene av disse personen er ulegitimert, ettersom det ble innhentet passkopi for [REDACTED] da hans privatkundeforhold ble etablert i 2008. Finanstilsynet anser at DNB ikke har gjennomført tilstrekkelige kundekontroller av kundens rolleinnhavere.

Finanstilsynet finner også mangler i dokumentasjonen av reelle rettighetshavere. I sjekklisten svarer banken ja på at ny eierstruktur er avdekket og at denne er mottatt og bekreftet av kunden. Sjekklisten krever også at det vedlegges bekreftelse, noe som ikke er gjort. Det krysses også ja for at det er

endringer i reelle rettighetshavere siden forrige gjennomgang, samt at kontroll og verifisering er gjennomført. [REDACTED] er oppgitt å kontrollere [REDACTED] prosent "samt mindre eierinteresser". Det fremkommer at han ikke tidligere er registrert som reell rettighetshaver, og han står heller ikke oppført som reell rettighetshaver i bankens Orbis-utskrift. Finanstilsynet stiller derfor spørsmål om hvor informasjonen om [REDACTED] eierskap er hentet fra.

Kunden ble i 2017 vurdert å utgjøre standard risiko, med konklusjon om at ingen risiko tilsier at det er behov for forsterket kundekontroll. Ifølge bankens svar i skjemaet var det utslag på internasjonale transaksjoner, men disse ble vurdert som naturlige av kundeansvarlig. I motsetning til besvarelsen for de øvrige selskapene, mente banken ikke at de hadde begrenset relasjon eller kjennskap til denne kunden. Finanstilsynet stiller spørsmål ved denne vurderingen, da det knapt foreligger informasjon og dokumentasjon om kundeforholdet før risikoklassifiseringen i 2017.

Finanstilsynet vurderer at DNB ikke har etterlevet lovens forpliktelser om løpende riskikobasert kundekontroll for [REDACTED], og at overtredelsen har vedvart etter at den nye hvitvaskingsloven trådte i kraft, jf. 2018-loven § 24.

5.2.4 [REDACTED]

Finanstilsynet skrev i foreløpig tilsynsrapport at kunden, "fra kundeetableringstidspunktet i 2008 og frem til 2014, har vært gjenstand for flere navneendringer og fusjoner som ikke er dokumentert av banken. Det foreligger heller ingen dokumenterte kundekontroller i denne perioden". Finanstilsynet skrev videre at det første dokumenterte kundetiltaket er en adressebekreftelse fra 2014. Dette fremkom som de første dokumenterte kundetiltakene både i en tidslinje utarbeidet av banken, og i tilhørende dokumentasjon Finanstilsynet mottok. I tilsvaret skriver banken derimot at det ble gjort andre kundetiltak før 2014. Banken skal ha innhentet stiftelsesdokumenter og vedtekter i 2010, samt dokumentasjon vedrørende endring av styret og pass fra personene som signerte dokumentet vedrørende endringene. Finanstilsynet vurderer det sistnevnte dokumentet å gjelde endring av en disponent, ikke endring av styret. Banken oversendte kopi av dokumentasjonen som omtales i tilsvaret, men uten at det fremkommer hvorfor denne ikke har vært en del av tidligere oversendelser og oversikter utarbeidet av banken og hvor den har vært lagret.

I tillegg til ovennevnte kundetiltak ble det i 2015 og 2016 innhentet kundeprofilskjema, informasjon fra Orbis og skatteinformasjon. I kundeprofilskjemaet er [REDACTED] oppgitt som reell rettighetshaver med eierandel på [REDACTED] prosent. I sjekklisten fra 2017 ble [REDACTED] tilført som reell rettighetshaver med [REDACTED] prosent kontroll samt mindre eierinteresser. Det er uklart for Finanstilsynet hvor informasjonen om [REDACTED] eierskap kommer fra, eller hvilken dokumentasjon som verifiserer dette. Eierskapet fremkommer ikke av eksternt innhentede kilder. I disse oversiktene er [REDACTED] oppført som eneeier av [REDACTED] som igjen er eneeier av [REDACTED]. I bankens dokumentasjon fra 2015 er [REDACTED] oppført som eier av [REDACTED] med [REDACTED] prosent, mens [REDACTED] er registrert som direktør for selskapet, uten eierandeler. Det fremkommer av e-postkorrespondanse i 2017 at banken spurte kunden hvorvidt eierskapsstruktur var korrekt, hvorpå kunden svarte at de ville ettersende oppdatert eierskapsstruktur i en separat e-post. Finanstilsynet kan ikke se å ha mottatt dette. Finanstilsynet stiller spørsmål ved

om banken har hatt tilstrekkelig informasjon om kundens reelle rettighetshavere, spesielt før 2017, og hvorvidt informasjon er tilstrekkelig vurdert og verifisert. Finanstilsynet stiller også spørsmål ved om banken har gjort nødvendige undersøkelser når en reell rettighetshaver ikke fremkommer i offentlig registrerte dokumenter, men likevel oppgis å ha store eierandeler i interne dokumenter.

Finanstilsynet vurderer også at det er mangler i bankens vurderinger av kundeforholdets formål og tilsiktede art. I 2016 oppga kunden at selskapet driver med [REDACTED] primært i Europa. Selskapet oppga å forvente kontoomsetning på USD [REDACTED] årlig, og midlenes opprinnelse skulle være driftsinntekter. Informasjon om aksje- og egenkapital ble fylt ut i kundeprofilskjema, og kunden forventet å benytte valutakonto, klientkonto, nettbank og DNB Markets-produkter. Ved risikoklassifisering av kunden i 2017, noterte banken at kunden hadde overførsler til trust i [REDACTED] men at dette ikke er et "grålistet land". Det fremkommer likevel ikke vurderinger av om slike overførsler samsvarer med bankens kjennskap til kunden og dens virksomhet, ei heller om transaksjonene er undersøkt. På tidspunktet for kundekontrollen forelå informasjon fra kunden om at konto ikke skulle benyttes til transaksjoner utenfor EU/EØS mm. Finanstilsynets vurdering er at transaksjoner til [REDACTED] skulle utløst ytterligere undersøkelser og kontroller. Det fremkommer av risikoklassifiseringen at banken har begrenset kjennskap til kunden, men likevel anser seg rimelig trygg på at [REDACTED] og kunden vurderes til standard risiko. Finanstilsynets oppfatning er at banken ikke i tilstrekkelig grad har benyttet informasjon om og fra kunden til å gjøre en vurdering av risiko tilknyttet kundeforholdet.

Finanstilsynet vurderer at banken ikke har etterlevd forpliktelsen om løpende risikobasert kundekontroll av [REDACTED] og at overtredelsen har vedvart etter at den nye hvitvaskingsloven trådte i kraft, jf. 2018-loven § 24.

5.2.5 [REDACTED]

Kundeforholdet ble opprettet i 2012 under navnet [REDACTED]. Ved etablering av kundeforholdet ble det innhentet informasjon i et kundeprofilskjema, samt en firmaattest som ble ettersendt av banken sammen med tilsvaret på foreløpig tilsynsrapport. Ett år senere ble det innhentet legitimasjon i form av firmaattest, samt fullmaktsskjema for kundens kontodisponent. Selskapet har gjennomgått to navnebytter i løpet av kundeforholdet. Finanstilsynet skrev i foreløpig rapport at det ikke fremkommer hvorvidt banken registrerte dette i sanntid, da dokumentasjon tilknyttet navneendringene er innhentet i senere tid. I tilsvaret skriver banken [REDACTED] endret foretaksnavn til [REDACTED]. Dette ble registrert i bankens systemer 12. april 2013. [REDACTED] endret foretaksnavn [REDACTED] [REDACTED] Dette ble registrert i bankens systemer 16. desember 2013".

Kunden oppga ved etablering at selskapets hovedaktivitet var å [REDACTED] [REDACTED]. Kunden forventet å benytte brukskonto og bankens vekslingsjenester, men kunden besvarte ikke spørsmål om forventet omsetning og transaksjonsvolum. I 2015 oppdaterte banken selskapets kundeinformasjon gjennom å innhente et nytt kundeprofilskjema. Kunden oppga denne gang å [REDACTED] [REDACTED] og forventet omsetning på USD [REDACTED] mill. årlig. Selskapet forventet ikke transaksjoner utenfor

EU/EØS mm. Kunden oppga at driftsinntekter utgjorde midlenes opprinnelse. Forventede utlandstransaksjoner per måned var USD [REDACTED] og maksimum USD [REDACTED] per transaksjon. [REDACTED] ble oppgitt som eier med [REDACTED] prosent eierandel. Det angis at [REDACTED] er eid av [REDACTED] som reell rettighetshaver med [REDACTED] prosent av aksjene. [REDACTED] navn fremkommer ikke i kundeprofilskjemaet, selv om han var reell rettighetshaver i [REDACTED] og er av banken registrert som dette i andre underliggende foretak av [REDACTED]. Kunden ble registrert av banken som skattepliktig til [REDACTED].

I oktober 2016 innhentet banken på nytt informasjon fra kunden i form av ett kundeprofilskjema. Denne gang oppga kunden å være holdingselskap, med aktivitet i Europa. Forventet årlig omsetning på samtlige konti var fortsatt forventet å være USD [REDACTED], men høyeste forventede månedlig omsetning ble økt fra [REDACTED] USD. På spørsmål om midlenes opprinnelse ble det huket av for finansielle investeringer/annet, i motsetning til driftsinntekter året før. Kunden oppga videre å forvente [REDACTED] utlandstransaksjoner i måneden på totalt [REDACTED] kroner, men ikke transaksjoner til land utenfor EU/EØS mm. I tillegg til brukskonto og utlandstransaksjoner markerte kunden også i skjema at de ønsket valutakonto, klientkonto, nettbank og produkter fra DNB Markets.

Det fremgår av dokumentasjonen Finanstilsynet har mottatt, at informasjonen først ble vurdert og dokumentert gjennom sjekklisten i 2017. Finanstilsynet stiller derfor spørsmål ved om banken løpende har registrert opplysningene den har innhentet, og hvorvidt informasjonen ble vurdert og verifisert. Det vises i den sammenheng til at selskapet oppga å drive med [REDACTED] for så å oppgi å være [REDACTED] ett år senere. Finanstilsynet mener endringene tilsier at det var grunn til å stille oppfølgingsspørsmål og gjøre ytterligere undersøkelser for å sørge for at banken hadde tilstrekkelig kunnskap om kunden. I tillegg inneholdt skjemaet åpenbare feil om forventet årlig omsetning sett opp mot forventet transaksjonsvolum til utlandet. Finanstilsynet stiller spørsmål ved om banken har vurdert kundens transaksjoner som en del av den løpende kundekontrollen og risikovurderingen i 2017. I sjekklisten skriver banken [REDACTED]

Det foreligger ikke dokumentasjon som tilsier at banken har undersøkt eller verifisert opplysningene som i 2017 ble benyttet til å utføre løpende kundekontroll og risikoklassifisere kunden. Kundekontrollen ble utført samme dag som for [REDACTED] og i feltet for reelle rettighetshavere er samme tekst fylt inn for begge kundene. Som for [REDACTED] har heller ikke [REDACTED] i perioden 2012 til november 2017 vært registrert som reell rettighetshaver for [REDACTED] og det er ikke tydelig for Finanstilsynet hvor informasjonen om hans eierskap stammer fra, da hans navn hverken fremkommer av kundeprofilskjema eller av andre eksterne dokumenter.

Finanstilsynet vurderer at banken ikke har etterlevd forpliktelsen om løpende kundekontroll for [REDACTED] og at overtredelsen har vedvart etter at den nye hvitvaskingsloven trådte i kraft, jf. 2018-loven § 24.

5.2.6

Kundeforholdet til [redacted] ble opprettet i 2012, og i henhold til informasjon som ble innhentet fra kunden, var selskapet eid med ukjent andel av [redacted] [redacted] var reell rettighetshaver med [redacted] prosent. Det er ukjent for Finanstilsynet hvorvidt eieren er det samme [redacted] som i 2012 skiftet navn til [redacted] og i 2013 til [redacted] og banken har ikke oppklart dette i tilsvaret til foreløpig rapport. Det foreligger ingen firmaattest, legitimasjoner, eller oversikt over roller i selskapet. Det fremkommer heller ikke hvem som var bankens kontaktperson, eller hvem som har opprettet kundeforholdet på vegne av selskapet. Det ble aldri utført ytterligere kundetiltak, løpende kundekontroll eller risikoklassifisering av kunden. Kundens konto ble aldri tatt i bruk, og kundeforholdet til [redacted] ble avviklet i 2013, av for Finanstilsynet ukjent grunn.

Finanstilsynet vurderer at banken i tilknytning til kundeforholdet med [redacted] har brutt kravene etter hvitvaskingsloven som omtalt i punkt 5.1.

5.2.7 Avvikling av kundeforhold

Kundeforholdene til [redacted] ble sagt opp og avsluttet i mai 2018, etter at kundene sendte på nytt stansede betalinger til [redacted].

Banken synes ikke å ha vurdert avvikling av andre kunder uten tilknytning til Norge. Bankens avvikling av kunden synes heller ikke å være resultat av en nærmere undersøkelse av risikoen knyttet til de aktuelle kundene. Finanstilsynet anser at banken har hatt manglende forståelse av forpliktelsene om avvikling av kundeforhold.

5.2.8 Oppsummering

Finanstilsynets vurdering er at banken har brutt kravet til løpende kundekontroll for alle de undersøkte kundene. Frem til oppryddingsprosjektet i 2017 var ingen av kundene underlagt risikobaserte kundetiltak. Dokumentasjonen viser at også den løpende kundekontrollen i 2017 var mangelfull, både i dokumentasjon og vurderinger, og det var manglende vurderinger i risikoklassifiseringen. Det er klare holdepunkter for at kunder som skulle vært ansett som høy risiko, ikke er blitt dette grunnet manglende vurderinger og undersøkelser. Det er heller ikke utført forsterkede kundekontroller for de kundene som ble ansett som høy risiko fra 2017. I risikoklassifiseringen har banken heller ikke evnet

å helhetlig vurdere risikoen til foretak i samme sfære. Finanstilsynet anser at dette utgjør brudd på hvitvaskingsloven §§ 5-7, §§ 14-15 samt § 22.

Banken synes heller ikke å ha løpende og systematisk registrert og verifisert informasjonen som ble innhentet fra kundene. Finanstilsynets gjennomgang viser at innhentet informasjon først ble registrert av banken lenge etter at informasjonen ble innhentet. Finanstilsynet finner også at banken gjennomgående ikke har fulgt opp manglende opplysninger fra kunder. Det er Finanstilsynets vurdering at banken ikke har dokumentert og oppbevart kundekontroller i samsvar med lovens § 22. Ved oversendelse av bankens tilsvarende til foreløpig tilsynsrapport mottok Finanstilsynet også ytterligere dokumentasjon på kundetiltak som skal ha blitt utført. Med ett unntak har banken unnlatt å informere om hvor denne dokumentasjonen har vært lagret eller oppbevart, og hvorfor den ikke har vært en del av de tidligere oversendelsene til Finanstilsynet i forbindelse med Samherji-saken. På denne bakgrunn legger Finanstilsynet til grunn at dokumentasjonen trolig ikke har vært oppbevart på betryggende måte i henhold til 2009-lovens § 22.

Finanstilsynet er av den oppfatning at banken ikke har hatt tilfredsstillende oversikt over kundeforholdenes reelle rettighetshavere og selskapsstruktur. Det er manglende dokumentasjon knyttet til eierskap og selskapsstruktur, og det er uklart hvilke kilder som er benyttet både for innhenting og verifisering av informasjon. Finanstilsynet understreker at bankens evne til å vurdere risiko og transaksjoner er avhengig av et godt informasjonsgrunnlag, herunder opplysninger innhentet fra kunden om formål og tilsiktet art, og forventet bruk av bankens produkter og tjenester. Ettersom banken ikke har hatt tilstrekkelige opplysninger om reelle rettighetshavere, kundeforholdenes formål og tilsiktet art, har heller ikke kundekontroller, risikoklassifisering eller andre vurderinger kunne gjøres risikobasert.

Til tross for at banken har hatt en rekke anledninger til å innhente og oppdatere uriktig kundeinformasjon, er dette ikke gjort. Finanstilsynet anser at banken ikke har etterlevd plikten til å foreta kundekontroll når det er tvil om tidligere innhentede opplysninger om kunden er korrekte eller tilstrekkelige, jf. § 5, og at overtredelsen har vedvart etter at den nye hvitvaskingsloven trådte i kraft, jf. 2018-loven § 24.

Løpende oppfølging innebærer regelmessig vurdering av hvorvidt transaksjoner er i tråd med kjennskap om kunden og dens virksomhet. Banken har i liten grad dokumentasjon av slike vurderinger. Finanstilsynet mener banken ikke har hatt en helhetlig tilnærming når kundenes risiko har blitt vurdert, da banken for eksempel har unnlatt å vurdere transaksjonenes formål, hvorvidt transaksjoner til enkelte land og motparter virker naturlig og relatert til kundens formål, og foretakets næring. Heller ikke kundenes faktiske versus forventete transaksjonsvolum er vurdert som en del av risikoklassifiseringen og den løpende oppfølgingen.

5.3 Annen hendelsesbasert løpende oppfølging: Faktiske forhold og Finanstilsynets vurdering

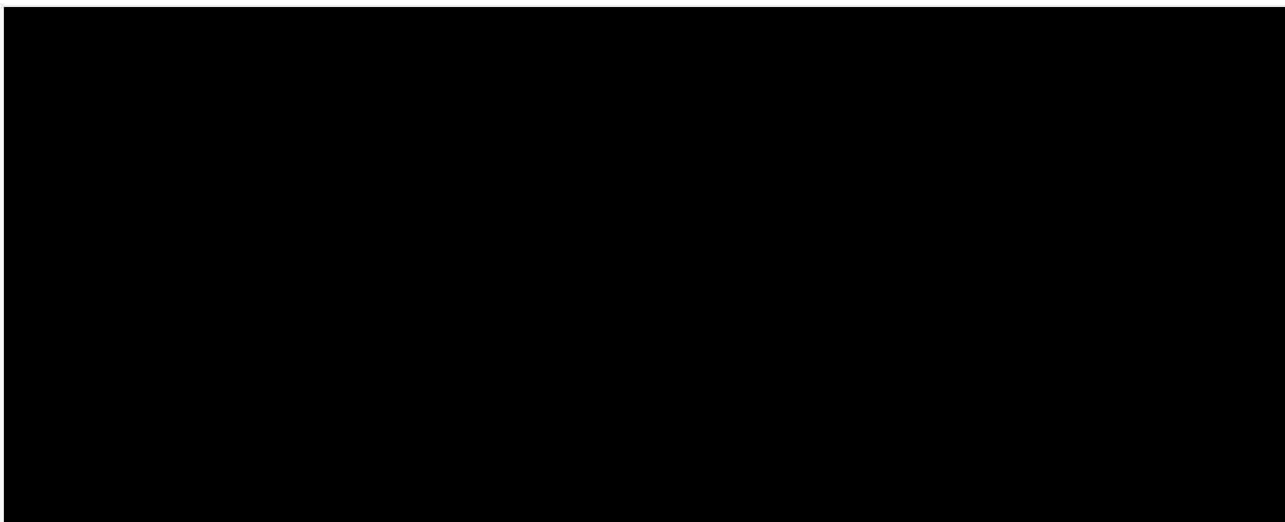
På bakgrunn av egne undersøkelser og informasjon fra Konsernrevisjonens rapport, er Finanstilsynets vurdering at flere enkelthendelser som har funnet sted, burde utløst undersøkelser, løpende kundekontroll og risikovurdering av de aktuelle kundene.

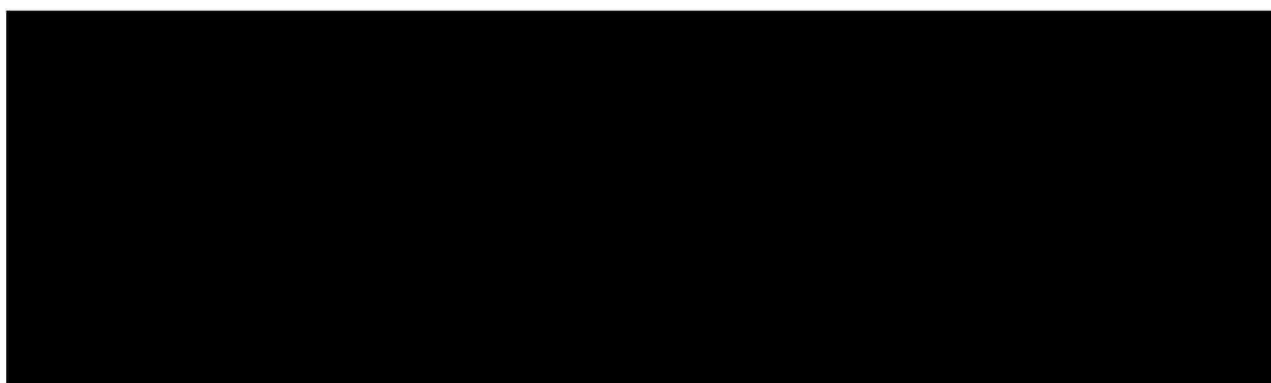
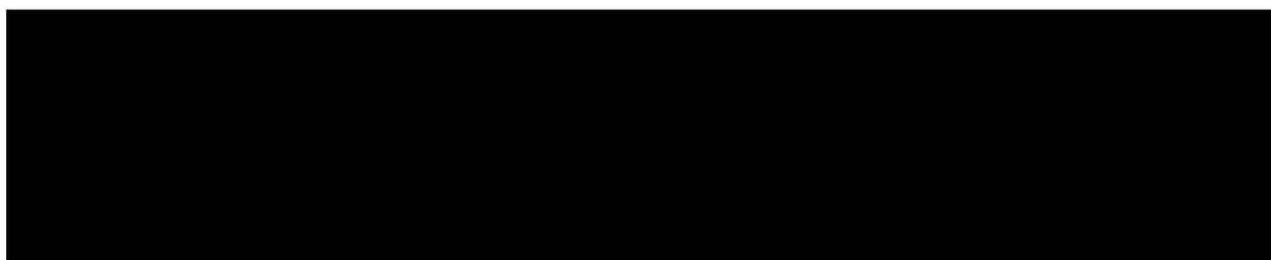
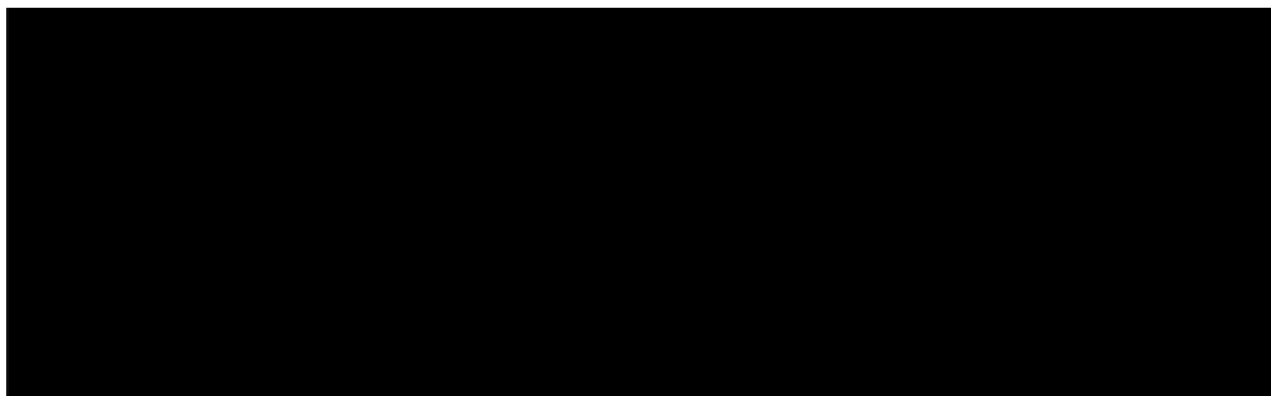
Sammenheng mellom foretak med manglende konserntilknytning

Ingen personer med rolle i [redacted] var registrert som bruker av selskapets nettbank. Derimot hadde to personer i [redacted] nettbanktilgang for [redacted]. Tilgangen ble opprettet til tross for at banken var klar over at [redacted] ikke var en del av [redacted] hvor de to nettbankbrukerne var ansatt. [redacted] ble ifølge banken etablert for å bistå betaling av [redacted]. [redacted] hadde tilgang til nettbanken fra 2011, og i 2013 anmodet han banken om å gi tilgang for [redacted]. [redacted] var på tidspunktet daglig leder og styrets leder i [redacted]. Konsernrevisjonens undersøkelser fant ingen dokumentasjon som tilsa at representanter for [redacted] var involvert.

Manglende oppfølging av funn i oppryddingsprosjektene

400 kunder i *Prosjekt AML Oppdatering* ble identifisert med høy risiko og listeført grunnet behov for videre oppfølging. Fire av kundene tilhørte Samherji-sfæren, herunder [redacted]. Konsernrevisjonen konkluderte med at det ikke fantes dokumentasjon som tilsa at disse kundene senere ble fulgt opp. Finanstilsynets er heller ikke forelagt slik dokumentasjon, men i bankens tilsvarende foreløpig rapport oppgis status for disse kundene. Banken presiserer at listen besto av 375 kunder, at 74 av disse er avviklet og at kundeinformasjon for 161 av kundene er oppdatert. De resterende 140 er under oppdatering eller avvikling. Finanstilsynet finner det kritikkverdig at banken på tre år ikke har besørget tilstrekkelig oppfølging og ferdigstilling av kundene med ufullstendige kundetiltak da dette var kunder som ble vurdert å utgjøre høy risiko. Konsernrevisjonen omtaler også en etterlevelseskontroll av *Prosjekt STI*, hvor fem av selskapene i Samherji-sfæren ble rapportert med store avvik knyttet til kundekontrollens utførelse og etterlevelse. Heller ikke dette førte til undersøkelser eller oppfølging av de aktuelle kundene.

5.4 Transaksjonsovervåking: Faktiske forhold og Finanstilsynets vurdering

Banker plikter å etablere elektroniske overvåkningssystemer med formål å identifisere transaksjoner som kan ha tilknytning til utbytte av straffbare handlinger, og identifisere personer underlagt sanksjoner. Dårlig kvalitet i slike systemer fører til større fare for at et foretak benyttes til hvitvaskings- og terrorfinansieringsformål.

DNBs elektroniske overvåkningssystem, [redacted] overvåker både transaksjoner og kunder. *Kundeovervåkingen* består av søk i sanksjons- og embargolister og lister over politisk eksponerte personer. Varsler i kundeovervåkingen omtales som "treff". *Transaksjonsovervåkingen* gjøres ved bruk av generiske og kundespesifikke scenarioer, eller handlingsmønstre, som kan indikere

hvitvasking eller terrorfinansiering. Varsler fra transaksjonsovervåkingen omtales som "alarmer", mens "varsel" benyttes som samlebegrep for alle resultater generert av [REDACTED] både treff og alarmer.

Finanstilsynet etterspurte en oversikt over alle varsler som bankens elektroniske overvåkningssystemer har generert på kunder i Samherji-sfæren. En stor andel av transaksjonsalarmene er av typen [REDACTED]

Mangler i bankens systemer for transaksjonsovervåking har blitt påpekt av Finanstilsynet ved flere stedlige tilsyn. Banken har rapportert at systemet er bedret og at alarmer håndteres. Finanstilsynets vurdering etter undersøkelsene er at det elektroniske overvåkingssystemet ikke har oppfylt lovens krav til elektronisk løpende transaksjonskontroll, jf. hvitvaskingsloven §§ 24 og 14.

5.4.1 Kundeforholdets formål, tilsiktet art, og motpartskontroll

Finanstilsynets undersøkelser har vist at bankens transaksjonsovervåking ikke i tilstrekkelig grad gir utslag på transaksjoner som ikke er i henhold til kundeforholdets formål og tilsiktet art. For å identifisere slike transaksjoner er det vesentlig at banken har korrekt og tilstrekkelig informasjon om kunden. Eksempelvis oppga selskapet [REDACTED] i 2016 at de ikke forventet transaksjoner til land utenfor EU/EØS mm. På tross av dette mottok kunden i ettertid mer enn [REDACTED] millioner norske kroner i transaksjoner fra [REDACTED]. Ingen av de nesten [REDACTED] transaksjonene ble flagget i bankens overvåkningssystem eller undersøkt ytterligere. Dokumentasjonen tilhørende løpende kundekontroll og risikoklassifisering viser ingen vurdering av hvorvidt kundens transaksjoner samsvarer med kjennskap til kunden og dens virksomhet. At banken samtidig vurderer å ha "ingen kjennskap" til kunden, tyder på svært mangelfull kundekontroll.

Dersom kunden oppgir i kundeprofilskjema å ha kontraktsmotparter utenfor EU/EØS mm., etterspørres det i kundeprofilskjemaet ytterligere opplysninger om motpartens navn, land, forventet transaksjonsbeløp og antall overførslar. Uten denne informasjonen vil det ikke være mulig for banken å vurdere om transaksjonene er i samsvar med forventet aktivitet, eller utgjør høy risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Informasjon om forventede transaksjoner må også inngå i det elektroniske transaksjonsovervåkningssystemet slik at mistenkelige transaksjoner identifiseres, undersøkes og eventuelt rapporteres. Finanstilsynets undersøkelser viser at få [REDACTED] har oppgitt forventede transaksjoner til land utenfor EU/EØS mm., men at slike transaksjoner likevel fant sted. For noen kunder foreligger det bare delvis informasjon. [REDACTED] oppga for eksempel forventede transaksjoner til [REDACTED] og ga opplysninger om transaksjonenes formål og navn på kontraktsmotpart. Likevel ble ikke spørsmål om antall, volum og valuta besvart. Heller ikke i kundeprofilskjema som ble fylt ut to år senere, ga kunden disse opplysninger. Finanstilsynet kan ikke se at banken har tilstrebet å innhente fullstendige opplysninger på et senere tidspunkt.

Over en periode på to år har [REDACTED] fordelt på 17 transaksjoner, overført nesten [REDACTED] millioner kroner til [REDACTED] merket med tilbakebetaling av overbetaling. Ettersom banken har vært kjent

med at [REDACTED] skal [REDACTED] mener Finanstilsynet det var grunn til å stille spørsmål ved formålet med store overførsler i motsatt retning av det som er forventet mellom de to kundene.

Finanstilsynet reagerer også på bankens mangel på motparts kontroll og manglende vurdering av transaksjonens sammenheng med kundeforholdets formål og tilsiktet art. Blant de nevnte transaksjonene til [REDACTED] fra [REDACTED] er overførsler fra selskapet [REDACTED]. I løpet av én dag i november 2015 mottok kunden fire transaksjoner fra denne nye avsenderen. Finanstilsynet stiller spørsmål ved hvorfor banken ikke har undersøkt dette ettersom det var hyppige transaksjoner fra en ny og ukjent motpart i et land kunden ikke forventer transaksjoner fra. Finanstilsynet merker seg også at [REDACTED] mottok omtrent [REDACTED] millioner kroner [REDACTED] fra en ny motpart i løpet av et døgn uten at dette genererte alarm i bankens system.

5.4.2 Transaksjoners størrelse

Finanstilsynets undersøkelser viser svakheter i overvåkningssystemets evne til å identifisere store og uvanlige transaksjoner. For eksempel ble det gjennomført en transaksjon på over [REDACTED] millioner kroner til [REDACTED] på [REDACTED] millioner kroner fra [REDACTED] og [REDACTED] på [REDACTED] millioner kroner fra [REDACTED] oppga forventede utenlandstransaksjoner å utgjøre [REDACTED] USD i måneden, og maksbeløp for enkelttransaksjon å være [REDACTED] USD. [REDACTED] har også hatt store utbetalinger som ikke er fanget opp, eksempelvis [REDACTED] millioner kroner til et selskap med adresse i [REDACTED] og konto på [REDACTED] på tross av at [REDACTED] hadde oppgitt forventet kontoomsetning på [REDACTED] amerikanske dollar årlig.

Banken har kommentert Finanstilsynets vurdering i sitt tilsvarende svar. Her erkjenner banken at det var begrensninger i systemets evne til å identifisere store og uvanlige transaksjoner, og at de i ettertid ser at systemet ikke i tilstrekkelig grad ga utslag på transaksjoner som avviker fra kundeforholdets formål og tilsiktede art. Videre erkjenner banken at mangler ved innhenting av kundeinformasjon ved etablering av kundeforhold har skapt følgefeil da [REDACTED] ikke har hatt tilstrekkelig informasjon om formål og tilsiktet art, og hva som var normale beløp for kunden. Videre skriver banken "I tillegg er [REDACTED] en del av en verdikjede og fungerer sammen med mange tilknyttede kildesystemer som samlet benyttes i DNBs elektroniske overvåking. Vi er kjent med utfordringene knyttet til å få verdikjeden til å fungere som ønsket, særlig som følge av svakheter ved datakvaliteten. Det betyr at selv om banken har hatt tilstrekkelig informasjon om kundeforholdets formål, tilsiktede art og normale transaksjonsvolum har det vært mer krevende enn antatt å få informasjonen med i datauttrekkene. DNB har gjennomført tiltak for å bedre datakvaliteten og jobber kontinuerlig med forbedring."

Finanstilsynet ser ikke at informasjonen i tilsvaret gir grunnlag for å endre vurderingen av bankens evne til å identifisere store og uvanlige transaksjoner.

5.4.3 Geografisk risiko – transaksjoner med risikojurisdiksjoner

Finanstilsynets stiller spørsmål ved transaksjonsovervåkningssystemets evne til å identifisere transaksjoner til høyrisikoland. Finanstilsynets stikkprøver viser at [REDACTED] i 2015 overførte et mindre beløp til et selskap på [REDACTED] som anses som et skatteparadis. Finanstilsynets undersøkelser viser at dette er den eneste transaksjonen fra [REDACTED] til [REDACTED] og eneste transaksjon til dette selskapet. Likevel har det ikke gått alarm i bankens transaksjonsovervåkningssystem, og transaksjonen er ikke undersøkt eller vurdert av banken. Det er Finanstilsynets oppfatning at en slik transaksjon burde identifiseres av bankens systemer og undersøkes. Det samme gjelder transaksjon fra [REDACTED] til [REDACTED]

Etter hvitvaskingsforskriften av 2018 skal rapporteringspliktige gjennomføre forsterkede kundetiltak overfor kunder og reelle rettighetshavere som er etablert i høyrisikoland, jf. § 4-9 bokstav c og § 4-10. Dette inkluderer kundeforhold der kunden har en stor del av virksomheten i et høyrisikoland, eller det gjennomføres store eller hyppige transaksjoner til eller fra landet. Finanstilsynets undersøkelser tyder på at transaksjonsovervåkningssystemet fortsatt har svakheter knyttet til å identifisere transaksjoner til høyrisikoland. Det vises til at systemet tilsynelatende usystematisk har identifisert transaksjoner til [REDACTED] etter at landet ble grålistet av FATF i [REDACTED]. I løpet av november og desember 2019 sendte [REDACTED] millioner kroner til [REDACTED] fordelt på [REDACTED] transaksjoner. To av transaksjonene, på henholdsvis [REDACTED] kroner, utløste alarm. Samme dag som transaksjonen på [REDACTED] utløste alarm, gjennomførte kunden en transaksjon på [REDACTED] til samme mottaker, uten at dette ble fanget opp av bankens systemer. Finanstilsynet stiller derfor spørsmål ved systemets treffsikkerhet.

I sitt tilsvar skriver banken at "årsaken til at enkelte av transaksjonene ikke utløste alarm [REDACTED]
[REDACTED] De transaksjonene som ble gjennomført før [REDACTED] utløste derfor ikke alarm i systemet. At enkelte av transaksjonene ikke utløste alarm i [REDACTED] skyldes derfor ikke manglende treffsikkerhet."

Videre skriver banken "[REDACTED] har scenarioer som skal generere alarm ved [REDACTED]
[REDACTED]

Finanstilsynet understreker at transaksjonen det ble vist til, var på [REDACTED]
[REDACTED] Finanstilsynet fastholder derfor vurderingen av at også denne alarmen burde utløse alarm i overvåkningssystemet. Finanstilsynet viser videre til at [REDACTED] ble listeført av FATF [REDACTED] hvilket innebar at landet møter kriteriet for høyrisikoland, jf. hvitvaskingsforskriften § 4-9 bokstav c nr. 1. Finanstilsynet er kritisk til at banken brukte flere uker på å innarbeide listeføringen i sine systemer.

6 Etterlevelse av undersøkelses- og rapporteringsplikten

6.1 Rettslig utgangspunkt

Undersøkelsesplikt

Hvitvaskingsloven § 17 første ledd fastsetter en plikt for rapporteringspliktige til å foreta nærmere undersøkelser dersom det foreligger mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling, eller til forhold som rammes av straffelovens §§ 131 til 136 a. Videre pålegger § 17 annet ledd at resultatene av undersøkelsene skal registreres skriftlig eller elektronisk.

Undersøkelsesplikten er ikke begrenset til å kun omfatte forholdene som beskrevet i hvitvaskingsforskriftens § 12, men gjelder for enhver transaksjon hvor det foreligger indikasjoner som kan gi grunn til mistanke. Terskelen er lav, og i prinsippet kan enhver indikasjon være nok. For å overholde forpliktelsen er det nødvendig at kravene til kundetiltak og løpende oppfølging etterleves, slik at identifisering av avvik fra kundens normale og påregnelige transaksjonsmønster muliggjøres.

Rapporteringsplikt

Lovens § 18 pålegger rapportering til ØKOKRIM dersom mistanke i henhold til § 17 ikke kan avkreftes ved nærmere undersøkelser. Rapporten skal inneholde opplysninger om aktuelle transaksjoner og de forhold som har medført mistanken. Kravet til opplysninger spesifiseres i hvitvaskingsforskriften § 13:

"Opplysninger som oversendes etter hvitvaskingsloven § 18 skal så vidt mulig inneholde beskrivelse av bakgrunnen for mistanken, herunder opplysninger om mistenkte, om eventuelle tredjepersoner, eventuelle kontoopplysninger og opplysninger om bevegelser på konto, opplysninger om transaksjonens art og størrelse og hvorvidt transaksjonen er gjennomført samt til hvem midlene skal overføres og midlenes opprinnelse. Som supplement til opplysningene bør relevante dokumenter vedlegges eller ettersendes".

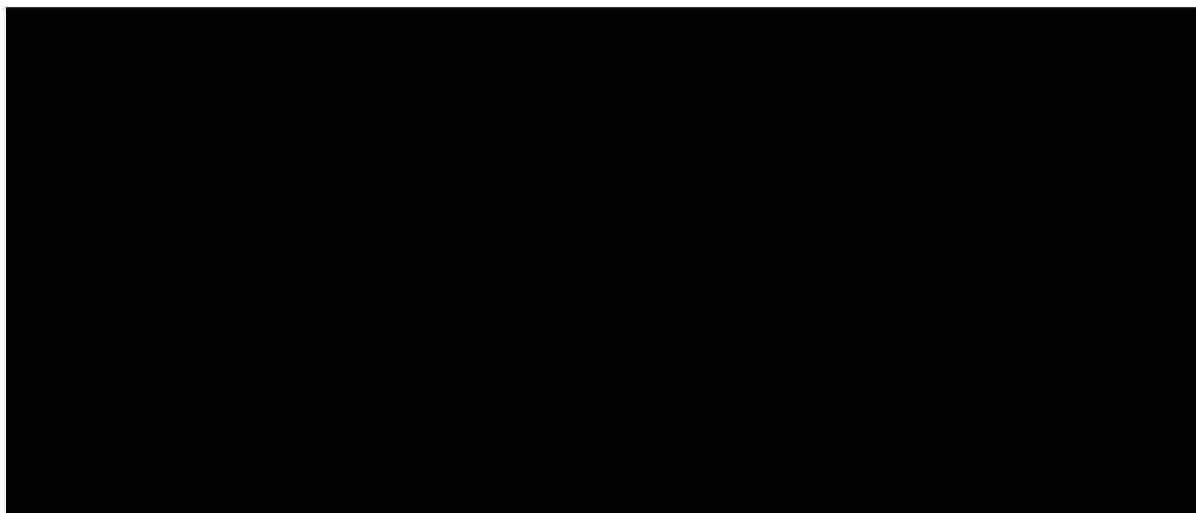
Ansvarlig for oversendelse av opplysninger til ØKOKRIM er den personen i ledelsen hos den rapporteringspliktige som er utpekt til å ha et særskilt ansvar for å følge opp hvitvaskingsrutinene etter hvitvaskingsloven § 23 annet ledd, jf. hvitvaskingsforskriften § 13. Rapportering skal som hovedregel skje elektronisk via Altinn.

6.2 Faktiske forhold og Finanstilsynets vurdering

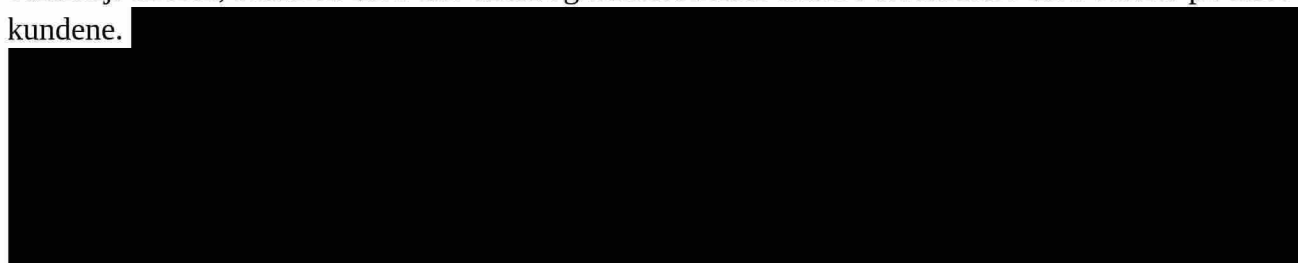
6.2.1 Manuell håndtering av alarmer

Som nevnt ovenfor, overvåkes bankens transaksjoner og kunder av det elektroniske overvåkningssystemet, [REDACTED] Oppfølging av varsler foretas av [REDACTED]

[REDACTED] benyttes for øvrig også til risikoklassifisering av kundene, både ved etablering og løpende kundekontroll. Banken har fremstilt prosessen knyttet til varsler i [REDACTED] slik:

Finanstilsynet etterspurte dokumentasjon som viser alle varslene som er generert på kunder i Samherji-sfæren, sammen med alle tiltak og undersøkelser utført i forbindelse med varsler på disse kundene.

Finanstilsynet har tatt stikkprøver og vurdert transaksjonsalarmer tilhørende de seks selskapene og funnet en rekke kritikkverdige forhold knyttet til alarmhåndtering, herunder:

Manglende vurderinger av lukkede alarmer

Alarmer generert på [redacted] i perioden 2012-2013 ble vurdert ok og lukket av AML Kontroll uten en dokumentert begrunnelse eller vurdering. I lukkingsnotatet står det at saken er oversendt kundeansvarlig enhet (STI) for oppdatering av kundeprofil, herunder innhenting av informasjon om styre, daglig leder og reelle rettighetshavere. Finanstilsynet har mottatt dokumentasjon som viser alle kundetiltak utført i kundelivsløpet. Finanstilsynet har ikke fått dokumentert at banken oppdaterte kundeprofilen eller innhentet informasjon om styret mv. i 2012 eller 2013. Finanstilsynet stiller derfor spørsmål ved om henvendelsen fra AML Kontroll til STI faktisk ble fulgt opp. Finanstilsynet er også kritisk til at alarmer lukkes utelukkende på bakgrunn av at det er sendt en henvendelse til kundeansvarlig enhet, ettersom en slik henvendelse ikke tar stilling til, eller reduserer, den potensielle risikoen transaksjonen utgjør. Finanstilsynet finner det kritikkverdig at banken ikke har systemer som sikrer at henvendelser om transaksjonsalarmer følges opp og besørger ansvarliggjøring.

Samtlige alarmer ble lukket med notat om at det var sendt e-post til kundeansvarlig enhet, STI [redacted] for oppdatering av verdier i kundeinformasjonen. Oversikten viser at AML Kontroll

sendte slike henvendelser til STI flere ganger i måneden. Likevel ble stadig nye alarmer på tilsvarende transaksjoner generert, som igjen ble lukket med henvisning til e-post til STI.

Det har også gått alarm på en transaksjon fra [REDACTED] til [REDACTED] i 2014. Alarmen ble lukket av AML Kontroll med kommentaren "alarmen er lukket på bakgrunn av at transaksjonen er vurdert å være en naturlig del av virksomheten og det ble ikke funnet indikasjoner på hvitvasking". Finanstilsynet identifiserte den aktuelle overførselen i transaksjonsoversikten og fant at det gjaldt overføring av ca. [REDACTED] norske kroner til mottakeren [REDACTED]. På bakgrunn av kontohistorikk, finner Finanstilsynet at dette var kundens første og eneste transaksjon til eller fra mottakeren og landet, og stiller derfor spørsmål ved bankens vurdering av transaksjonen som en "naturlig del" av virksomheten.

Manglende undersøkelser og dokumentasjon om PEP-treff

Også PEP-treff på [REDACTED] lukkes i 2019 med kommentaren "henvendelse ble sendt fra AML Kontroll til kundeansvarlig enhet (STI) for vurdering og godkjenning den 27.03.19". Finanstilsynet finner ingen dokumentasjon som tilsier at det ble gjort undersøkelser eller innhentet informasjon om mulig PEP i perioden etter varselet. I samme notat står det videre at [REDACTED]

[REDACTED] Det samme PEP-treffet er også å finne på [REDACTED] med identisk kommentar som begrunnelse for lukking. Slik Finanstilsynet oppfatter innholdet i notatet, ble henvendelsen fra AML Kontroll til STI først tatt til vurdering ni måneder senere. Dersom et slikt PEP-treff er korrekt, utløser det krav til forsterket kundekontroll. Finanstilsynet vurderer at banken har overtrådt § 12 (4) i 2018-loven, og at dette kan ha medført brudd på § 18 i de tilfeller hvor reelle PEP-er ikke ble identifisert innen rimelig tid. Som i eksempelet over, lukkes også dette varselet uten at PEP-treffet er avklart og dokumentert. Finanstilsynet stiller seg kritisk til at treff i kundeovervåkingen lukkes utelukkende på bakgrunn av at det er sendt henvendelse til andre områder i banken, uten at resultatet av henvendelsene, PEP-vurderingene eller vurdering av risiko, fremkommer. Bankens tilsvarende inneholdt ingen oppklarende opplysninger.

Manglende grunnlag for å lukke gjentagende alarmer

Det ble også generert en rekke transaksjonsalarmer på [REDACTED] kontoaktivitet. Som for [REDACTED] var også mange av disse knyttet til transaksjoner til [REDACTED]. Samtlige av alarmene er lukket med kommentar om at transaksjonene er vurdert å være [REDACTED] og at kontoaktiviteten virker i tråd med virksomhetens art og omfang. Videre står det i oversikten Finanstilsynet har mottatt, at alarmene gjelder "overførsel til medium risikoland som er avklart med kunde i forkant av transaksjonen(e)". Kunden hadde i perioden frem til 2017 over [REDACTED] transaksjoner på totalt [REDACTED]. Også for denne kunden sendte AML Kontroll beskjed til STI om at intervallene i overvåkningssystemet er for lave. De gjentatte alarmene og beskjedene til STI tyder på at henvendelsene ikke følges opp. En annen alarm er lukket "uten behandling etter avtale med Compliance i STI", uten å utdype hva avtalen gjaldt eller hvilke vurderinger som er gjort av risikoen. Det lukkes også alarmer med begrunnelsen at e-post tidligere er sendt, og at det forventes nye alarmer før ny e-post sendes, og "kundeinformasjon som ledd i kundetiltak er oppdatert med overføringer til [REDACTED]". Finanstilsynet stiller spørsmål ved grunnlaget for denne kommentaren og

har gjennomgått kundetiltakene som er gjort i perioden, uten å finne kundeinformasjon om forventede transaksjoner til [REDACTED]. Det eneste kundetiltaket som ble gjort det aktuelle året, var å innhente kundeprofilskjema, men dette skjedde etter at alarmer ble lukket med ovennevnte kommentar. Det var ikke utført kundetiltak på fem år før skjemaet ble innhentet, så Finanstilsynet legger til grunn at grunnlaget for å lukke alarmer var uriktig.

Begrunnelsen som angis for lukking av alarmer er ofte likelydende med forrige alarmlukking på samme kunde. Kommentarene sier hverken noe om faktiske undersøkelser eller vurderinger som er gjort.

Ovennevnte funn fra stikkprøver gir inntrykk av at transaksjonene i liten grad har vært undersøkt i henhold til loven. Stikkprøvene har vist at AML-kontroll i stor grad sender henvendelse til STI, tilsynelatende uten av videre oppfølging finner sted. Det fremkommer heller ikke om informasjon strømmer tilbake til AML-kontroll dersom STI gjør tiltak, men alarmer fortsetter å genereres.

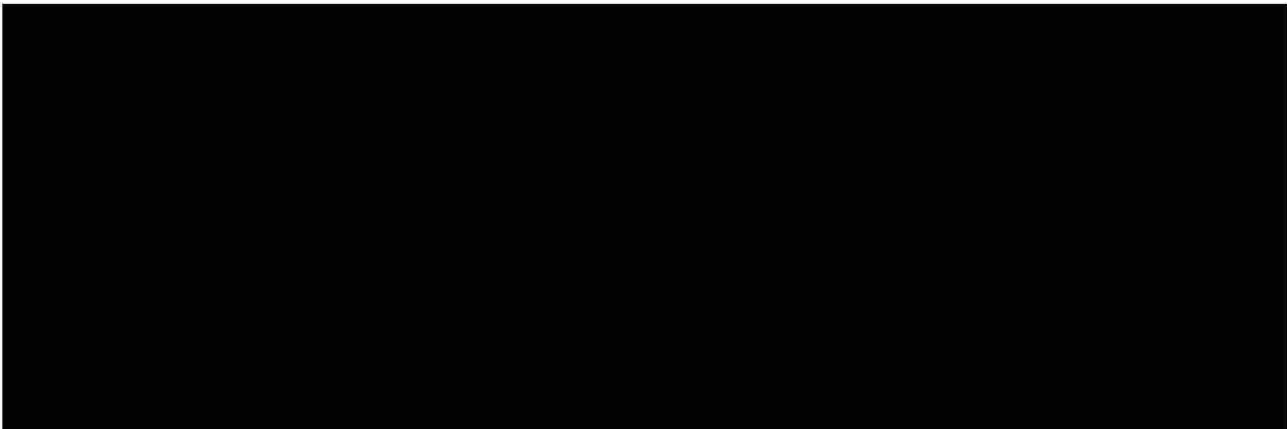
Finanstilsynet vurderer at banken ikke har etterlevd lovens krav om at resultater av undersøkelser skal dokumenteres, jf. § 17. Det er uklart for Finanstilsynet hvilken enhet i banken som har hatt ansvar for slike undersøkelser, og hva som er bankens kriterier for å kunne lukke en alarm og avkrefte mistanke. Det er videre Finanstilsynets vurdering at banken, når den har vært kjent med svakhetene i transaksjonsovervåkingssystemet, burde ha iverksatt omfattende manuelle tiltak og kontroller for å etterleve lovens krav.

6.2.2 Masselukking av transaksjonsalarmer

I tillegg til å lukke alarmer etter manuell vurdering, har banken også foretatt masselukking av transaksjonsalarmer, hovedsakelig av scenariotype [REDACTED]. I perioden 2014-2018 gjennomførte banken femten runder med masselukking av totalt 1,8 millioner transaksjonsalarmer, noe som utgjorde over 80 prosent av de genererte alarmene i perioden. For disse alarmene ble det ikke gjort manuell vurdering før lukking. De eldste alarmene som ble lukket, var fra 2012, og banken opplyser at det ikke er foretatt masselukking etter 2018. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Finanstilsynet ba, i tillegg til beslutningsnotatet, om å få kopier av dokumentasjon som viser alle vurderinger gjort i forkant av beslutningen om masselukking. Dette er imidlertid ikke mottatt, og Finanstilsynet legger derfor til grunn at det ikke foreligger dokumenterte vurderinger, herunder en nærmere vurdering av risiko knyttet til masselukking, utover beslutningsnotatet.

Finanstilsynet beskrev følgende vurderinger i foreløpig rapport:

"Finanstilsynet finner bankens vurderinger og grunnlaget for masselukkinger i STI sterkt kritikkverdig. Finanstilsynet mener det mangelfulle datagrunnlaget, forårsaket av manglende besvarelser i kundeprofilskjema, skyldes bankens passive holdning til innhenting av disse opplysningene. Det er tidligere i rapporten påpekt at banken har etablert kundeforhold helt eller delvis uten å innhente lovpålagt informasjon, herunder informasjon om kundeforholdets formål og tilsiktet art. I de tilfeller banken har innhentet informasjon ved bruk av slike skjema, er det Finanstilsynets oppfatning at banken ikke har vurdert innholdet. Kunder er heller ikke fulgt opp når opplysninger er utelatt fra skjemaet. Finanstilsynet finner det svært alvorlig at det tilsynelatende har vært tilfeldig hvorvidt opplysningene innhentes og registreres, når disse både er lovpålagt og helt avgjørende for et treffsikkert transaksjonsovervåkningssystem.

Etter Finanstilsynets forståelse burde det ikke komme overraskende på banken at skjemaene i stor grad, og over tid, har vært mangelfullt utfylt. Dette har vært synlig for kunderådgivere, og burde også kunne identifiseres gjennom internkontrollen som manglende kundetiltak. Finanstilsynet stiller spørsmål ved hvorfor ikke manglene, og omfanget av disse, er identifisert av andrelinjes kontroller på tidligere tidspunkt. Finanstilsynets vurdering er at masselukkningene utgjør et grovt brudd på undersøkelses- og rapporteringsplikten, jf. hvitvaskingsloven §§ 17 og 18. Dette synes å være en tydelig følgefeil av at banken har brutt bestemmelsene om risikobaserte kundekontroller og manglende evne til å tilpasse det elektroniske overvåkingssystemet i årevis".

I tilsvaret skriver banken at scenarioene ikke var tilpasset STI-kundenes transaksjonsmønster og risiko, og dermed ikke ga verdi i transaksjonsovervåkingen, og at det ikke var grunn til å anta at de

genererte alarmene ga reelle indikasjoner på mistenkelige transaksjoner som ikke ble fanget opp på andre måter. Videre skriver banken "det kan uansett ikke være tilstrekkelig for å konstatere brudd på undersøkelses- og rapporteringsplikten at det blant et meget stort antall falske alarmer kan ha vært alarmer som ga grunnlag for undersøkelse eller rapportering. Eventuelle brudd på undersøkelses- og rapporteringsplikten må i stedet knyttes til konkrete tilfeller av mistanke om hvitvasking som ikke er undersøkt eller rapportert."

Finanstilsynet viser til at undersøkelsesplikten etter lovens § 17 kan utløses av en rekke forhold, herunder de forhold som er angitt i forskriftens § 12, og som alle fremstår som relevante for en rekke av transaksjonene som inngår i masselukkingen. Det at bankens transaksjonsovervåkningssystem er så lite treffsikkert at transaksjoner med reelle mistenkelige indikatorer ikke identifiseres blant et stort antall "falske alarmer", innebærer ikke at banken ikke kan unnlate å undersøke mistenkelige transaksjoner. Finanstilsynet er videre av den oppfatning at det er den dårlige kvaliteten i kundedata og kundetiltak som har ført til et høyt antall alarmer som ikke nødvendigvis identifiserer reelle mistenkelige transaksjoner, og som ikke utløser undersøkelsesplikt. På bakgrunn av dette er Finanstilsynet uenig i beskrivelsen av at det kun er scenarioene som er lite treffsikre, og derfor har ført til et høyt antall antatt falske treff. Finanstilsynet viser til vurderingen gjort av AML kontroll,

som skrev følgende i beslutningsnotatet:

Det fremkommer også av AML Kontrolls vurdering at "selv om det fremstår som et større antall alarmer, dreier det seg om et mindre antall kunder". Finanstilsynet mener dette burde resultert i en oppdatering av kundeinformasjon for de spesifikke kundene, da dette ville sikret at fremtidige alarmer ble treffsikre.

6.2.3 Store overføringer rett før saken ble kjent

I perioden rett før og rett etter at Samherji-saken ble offentlig kjent, ble det overført store beløp mellom de to foretakene. Formålet med transaksjonene er blant annet oppgitt å være ". Ingen av disse transaksjonene synes å være undersøkt nærmere. På dette tidspunktet burde DNB vært særlig oppmerksom på transaksjoner til og fra kunder i Samherji-konsernet og vurdert om disse var mistenkelige.

6.2.4 Rapportering og oppfølging av mistenkelige transaksjoner

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Samlet sett anser Finanstilsynet at det har vært underrapportering av mistenkelige forhold tilknyttet de undersøkte foretakene frem til Samherji-saken ble offentlig kjent. Dette har sammenheng med de ovennevnte funnene om manglende undersøkelser og masselukkinger av potensielt mistenkelige forhold. Det er også en manglende kobling mellom undersøkte og rapporterte forhold og risikovurderinger av kundene, slik at en helhetlig forståelse av kundens bruk av DNB ikke har vært til stede.

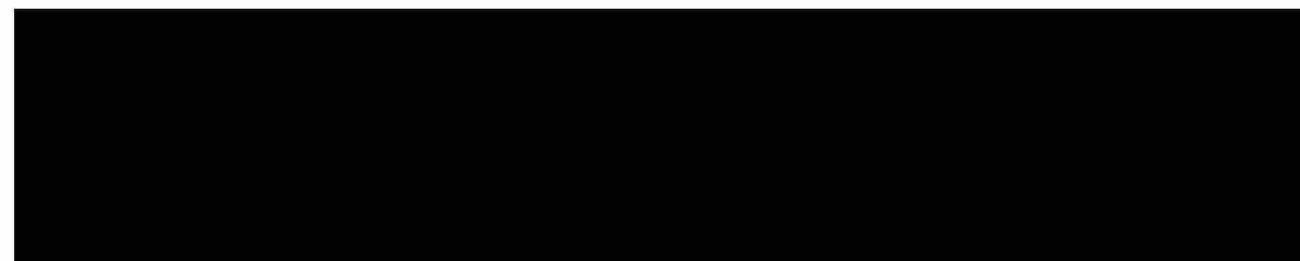
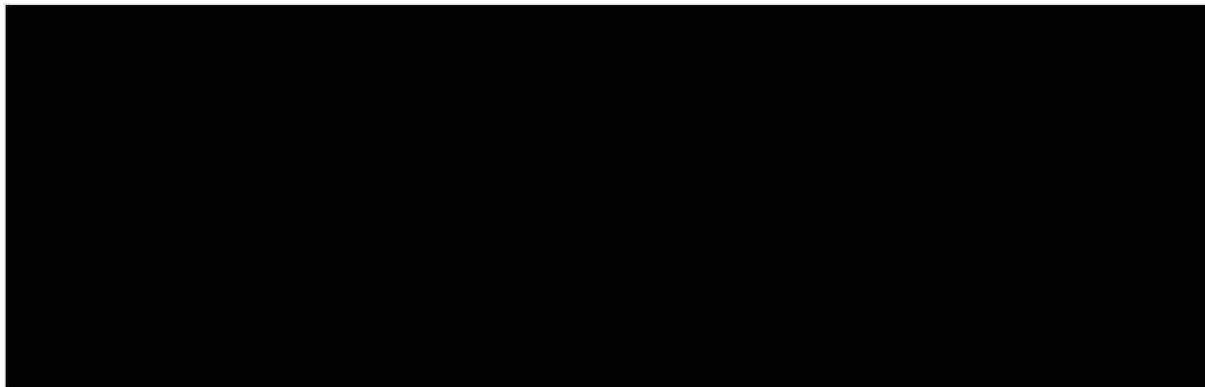
7 Etterlevelse av avsløringsforbudet

7.1 Rettslig utgangspunkt

Etter hvitvaskingsloven § 21 skal ikke kunder eller tredjepersoner gjøres kjent med at det foretas undersøkelser av mistenkelige forhold, er rapportert til ØKOKRIM eller at det er iverksatt etterforskning. Et av formålene med forbudet er å hindre at uvedkommende får informasjon som vanskeliggjøre en eventuell straffeforfølgelse.

7.2 Faktiske forhold og Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet er kjent med tilfeller hvor banken, etter Finanstilsynets vurdering, har brutt avsløringsforbudet overfor kunder i Samherji-sfæren, og gjorde følgende vurderinger i foreløpig rapport:

I tilsvaret skriver banken at den er enig i at hendelsen i august 2017 omfattes av avsløringsforbudet, men at de to andre henvendelsene Finanstilsynet viser til, ikke utgjør brudd etter bankens vurdering. Banken begrunner vurderingen med at "det røpes verken at 1) det er foretatt undersøkelser etter hvitvaskingsregelverket, 2) det er gitt opplysninger til ØKOKRIM, eller 3) det er iverksatt

etterforskning jf. Finanstilsynets veileder til hvitvaskingsloven. Det er ikke i strid med avsløringsforbudet å gi avkrefte opplysninger."

Finanstilsynet deler ikke bankens oppfatning og presiserer at ordlyden i loven angir at rapporteringspliktige ikke skal "gjøre kunden eller tredjepersoner kjent med (...)". Bankens tolkning av at det ikke er lovstridig å gi avkrefte opplysninger vil således utgjøre en omgåelse av avsløringsforbudet. En slik forståelse har formodningen mot seg. Dersom rapporteringspliktige kunne avkreftede at det foretas undersøkelser eller rapportering, vil det i praksis åpne for en dialog om dette der foretaket i en undersøkelsessituasjon vil måtte nekte å uttale seg, eller forklare seg usant, noe som ikke er i tråd med bestemmelsen og dens intensjon. Finanstilsynet vurderer at banken ved disse enkelthendelsene har overtrådt avsløringsforbudet i § 21 ved å informere kunden om at banken ikke foretok undersøkelser i henhold til § 17.

Finanstilsynet merker seg for øvrig at den ansatte som kommuniserte med [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet finner at hendelsene gjenspeiler manglende opplæring knyttet til hvitvaskingslovens forpliktelser.

For Finanstilsynet

Ann Viljugrein
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Anders Schiøtz Worren
seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.